

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 30

Mes skrendam.

07 20

Pažymėtini įvykiai prieš 10 metų.

1919 metų liepos mėnuo.

30 d. Nustatyta Lietuvos kariuomenės kariams kryžius „Už tėvynę“, dabartinis „Vyties Kryžiaus“ ordenas.

„ Panevėžio grupės bare bolševikai didelėmis jėgomis puolė mūsų uztvarą Aleksandravėlėje ir jiems pasisekė miestelį užimti. Vėliau su artilerijos pagalba bolševikai iš Aleksandravėlės buvo išmušti ir mūsiškiai užėmė pirmąsias savo vietas. Bolševikai neteko keleto užmuštų kareivių, 10 sužeistų ir 4 užmuštų arklių. Be to dar, mūsiškiai paėmė 3 bolševikus nelaisvėn.

„ Kita bolševikų grupė puolė Bradėsių kaimą (3 klm. į šiaurės vakarus nuo Antazavės miestelio), bet mūsiškiai neprisileido jų prie miestelio.

„ Ukmergės grupės bare bolševikai įvairiose vietose šaudė mūsų pozicijas iš artilerijos ir kul-

kosvaidžių. Kairiajame sparne paimtas 1 bolševikas nelaisvėn.

„ Gauta žinių, kad VII. 28 mūsų artilerija pataikė į bolševikų bateriją ties Dūkštu, sudaužė vieną patranką ir užmušė keliolika bolševikų kareivių ir arklių.

31 d. Ukmergės grupės bare bolševikai įvairiose vietose puola mūsų uztvaras. Paimta 10 bolševikų nelaisvėn ir iš jų sužinota, kad buvo gautas įsakymas pulti Salako miestelį, bet, kareiviams atsisakius, mėgino pulti tik komisarai ir vadai, kurie mūsiškių greitai buvo atremti.

„ Lenkų fronte Vievio rajone lenkai, pamatę mūsų sargybinių ties Dembino dvaru, pradėjo šaudyti. Paskui nuo Pakalniškių ir Pasiškių kaimų pradėjo supti. Mūsų sargyba tik iš 5 žmonių lenkus išsklaidė, kurių buvo per 20. Šaudymas tęsėsi 40 minučių.

Gyventojų prisitaikymas prie gamtos sąlygų.

Kiekviena tauta turi savotišką būdą ir papročių bruozus, tepriklausančius jai vienai, kaip pasėka istorinių ir gamtinių šalies sąlygų ir reiškinių. Kiekviena vietovė (šalis) stato lyg savus reikalavimus pirmiesiems savo gyventojams ir priima tik tuos, kurie tose sąlygose prisitaiko, šalindama visus silpnesnius, nemokančius, ar negalinčius prisitaikinti. Kad taip iš tikrųjų yra, rodo daug pavyzdžių. Pavyž. aukštumų gyventojai — Tibeto, Meksikos ir Perų — turi daug didesnės apimties krūtinę ir didesnius plaučius. Kuo aukščiau šalis nuo jūros paviršiaus, tuo oras yra retesnis, mažiau deguonio, dėl to žmogus priverstas per plaučius perleisti didesnę kiekį oro, kad patenkintų deguonio reikalavimą. Organizmas net laikinai prisitaiko: kylant į aukštesnes vietas, kvėpavimas tankėja ir darosi gilesnis. Iš pirmųjų gyventojų tose vietose išliko tik tie, kurių plaučiai buvo stipresni, didesni. Jų ainiai paveldėjo tą ypatybę ir ją vystydami perdavė iš kartos į kartą. Įdomu, kad Perų gyventojai, nusileidę iš savo aukštumų į Amazonės slėnį aukso kasti, pradėjo labai mirti, dėl to, kad slėnio oras jiems buvo pertirštas. Nedaug gyvų išliko. Dirbant jau antrai kartai, vienas žymus anglų gydytojas, ištyrinėjęs juos, rado, kad krūtinės apimtis daug sumažėjusi.

Kitas prisitaikomumo pavyzdys: Indijoje siaučia geltonasis drugys, bet nuo jo daug menkliau kenčia vietos gyventojai, negu ateiviai. Dėl ko taip? Juk dauguma Indijos gyventojų ir ne čiabuviai, bet atsikraustę iš įvairių šalių prieš keletą šimtų metų? Pasirodo, kad daugiausia nuo epidemijos kenčia šaltųjų šalių žmonės. Be to, persirgus vieną kartą, daugiau labai retai teuzsikrečiama.

Daug įdomaus galima patirti šiuo klausimu iš eskimų papročių ir gyvenimo. Gyvendami pačioje šiaurėje, turi dėti visas jėgas kovai su šalčiu ir bėdu. Drapanoms tetinka tik gyvulių odos su plaukais prie kūno, nes jie yra menki šilumos laidininkai; maistas — riebalai. Dėl to turėjo apsigyventi pajūriais. Eskimų jaunuoliai prieš žmonos vedimą turi užmušti nors vieną jūrų šunį.

Apsigyvimui nuo šalčio eskimai gyvena labai

susigrūdę. Gyvenamieji namai maži, žemi, vienos šeimos skiriasi nuo kitų tik menku uztvaru. Gamta verčia gyventi taikoje, nes pastatyta sąlyga: arba visiems kartu gyventi, ar vienam atskirai žūti. Net ginčus, nesusipratimus eskimai savotiškai riša: priešininkai visuotiniame susirinkime dainose apjuokia kitą kitą. Nugalėtoju laikomas tas, kuriam daugiau pritaria publika.

Ir psichiniai eskimai turėjo nugalėti žiaurią gamtą, ypač ilgąją naktį, kuri labai sunkiai veikia neišaugusius toje aplinkumoje. Įvairių ekspedicijų nariai, nuo jos labai kenčia, nuotaika lieka prislėgta, o eskimai, norėdami gyvenimo kovą laimėti, turi būti linksmi, nes šiaip negalėtų kovoti, vadinasi — turėtų mirti. Ir iš tikrųjų, tokis galas laukia visus, kas tik pasiduoda melancholijai, o normalus, sveikas eskimas visuomet yra judrus, linksmas.

Mūsų protėviai augo tarpe tamsių nepereinamų miškų, žalių laukų ir gražių upių. Jiems nereikėjo visą laiką atidėti kovai dėl būvio, bet nebuvo laiko ir tinginiauti, dėl to ir buvo tvirtavaliai, pasiryžę nugalėti sutinkamas kliūtis. Dirbo darbus ir kartu dainas dainavo, net miškai skambėjo. Tas ypatybes ir mums perdavė, tik neduokime joms žūti!

J. Lizdeika iš P.

Pranešimas.

Karių kapams tvarkyti komisija, tvarkydama karių kapus Kauno m. (Karmelitų) kapinėse, turėjo pašalinti beveik visus kryžius, anksčiau pastatytus. Daugelį jų pasiėmė giminės. Tačiau iki šiol dar tebėra kryžiai: Kazio Svirskio, Jono Valiūno, Jono Arbatausko, Jono Joniko, Prano Pušinaičio, Adomo Sakalausko, Broniaus Norvido, Jono Jankausko, Izidoriaus Petraičio, Kazio Vizbaro, Antano Liso, Petro Šaulio, Vinco Šarkos, Stasio Ališausko, Antano Bauros, Stasio Kuklerio, Eduardo Pilypo, Alfonso Petrausko, Alekso Latkausko, Kosto Giničio, Romualdo Mingino, Juozo Smaidrio ir Vlodo Tenzegolskio.

Komisija, pranešdama apie tai jų giminėms, prašo atsiimti tuos kryžius iki šių metų rugpjūčio mėnesio 30 dienos. Kalbama, kad dienai praėjus, visi kryžiai bus parduoti arba kapų reikams sunaudoti.

Tuo reikalu reikia kreiptis į karių kapams tvarkyti komisiją: Kaunas, Vyriausias Štabas (pirmininkas — plk. lt. Augustauskas, sekretorius vyr. lt. Jakštas) darbo valandomis (8—14 val.).

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. rugpiūčio m. 1 d

Nr. 30 (530)

Reikšmingos sukaktuvės.

Š. m. liepos 28 d. suėjo lygiai 15-ka metų nuo pasaulinio karo pradžios.

Pasaulinis karas prasidėjo tokiose aplinkybėse. 1914 m. birželio 28 d. Sarajevo mieste, Bosnijos sostinėje, buvo nužudytas Austro-Vengrijos sosto įpėdinis Pranas Ferdinandas ir jo žmona. Nužudė bosnietis studentas Prinzip, serbų slaptos organizacijos „Narodna Obrana“ narys, kurios tikslas buvo Bosniją ir Hercogoviną, apgyventas serbų tautos žmonėmis, atplėšti iš Austro-Vengrijos ir prijungti prie Serbijos.

Liepos 23 d. Austrija pasiuntė labai aštraus turinio ir tono ultimatumą, duodama 48 valandas laiko

Serbijos vyriausybei jį priimt arba atmest. Kad ir Serbija ultimatumą priėmė ir reikalavo ginčą pavesti Haagos Taikos Tribunolui, tačiau Austrija liepos 28 dieną paskelbė Serbijai karą. Daug kas mano, kad Austrija prie to paragino Vokietijos militaristai, kurie tikėjosi nugalėsią visus savo priešus. Bet kas iš tikrųjų yra pasaulinio karo kaltininkas, šią dieną niekas dar nėra įrodęs.

Liepos 31 dieną pradėjo mobilizuotis Rusija, o Vokietija paskelbė karo stovį. Rugpiūčio 1 d. Vokietija paskelbė karą Rusijai ir įsiveržė Luksenburgan. Rugpiūčio 2 d. Vokietija pasiuntė ultimatumą Belgijai, reikalaudama praleidimo per savo te-

Apkasų ir žemės sutvirtinimo darbai. Praktiškos pionierių pamokos.

ritoriją pult Prancūziją. Kaip žinome, Belgija atsisakė ir ji buvo okupuota vokiečių. Rugpiūčio 3 d. Vokietija paskelbė karą Prancūzijai. Rugpiūčio 4 d. Anglija pasiuntė Vokietijai ultimatumą, reikalaujama gerbt Belgijos neutralitetą. Negavus teigiamo atsakymo, paskelbė Vokietijai karą. Rugpiūčio 6 d. Austrija paskelbė karą Rusijai.

Taip prasidėjo iki tol nematytas ir negirdėtas karas. Vėliau prisidėjo ir kitos valstybės, būtent: 1915 m. gegužės 23 d. Italija stojo talkininkų pusėn; 1917 m. sausio 15 d. Rumunija irgi stojo talkininkų pusėn, bet ją greit okupavo vokiečių armijos. Viena po kitos stojo karan ir mažesnės valstybės.

1917 m. karas pasiekė didžiausią laipsnį. Kovo 11 d., kilus Rusuose revoliucijai, caras Mikalojus su visa savo dinastija buvo nušluotas. Vėliau revoliuciją laimėjo bolševikai. Kai jie padarė taiką su Vokietija, pastaroji visas savo jėgas permetė į vakarų frontą.

Tačiau sąjungininkai stiprėjo. 1917 m. balandžio 6 d. Amerikos Jungtinės Valstybės paskelbė Vokietijai ir jos talkininkams karą. Po ilgų įtemptų smaugynių vokiečiai įsitikino, kad laimėjimas ne jų pusėje ir 1918 m. lapkričio 11 d. pasirašė pasidavimo sutartį.

Tuo būdu pasaulinis karas prasitęsė beveik puspenktų metų. Jo baisumą vaizduoja žmonių aukos. Iš atskirų valstybių Vokietija pražudė 1.885.000 žmonių, ir sužeistų turėjo — 4. 258.000; Austro-Vengrija turėjo 1.450.000 žuvusių, 2.000.003 sužeistų; Turkija — 450.000 žuvusių, 675.000 sužeistų; Bulgarija — 700.000 žuvusių, 100.000 sužeistų. Viso centralės valstybės (Vokietija ir jos sąjungininkai) buvo sumobilizavę 24.550.000, pražudė 3.855.000 ir sužeistų turėjo 7.023.000.

Alijantų nuostoliai žmonėmis: Rusija pražudė 1.800.000, sužeistų turėjo 3.599.000; Prancūzija — 1.346.090 žuv., 2.560.000 sužeistų; Anglija — 645.000 žuvusių, 2.120.000 sužeistų; Italija — 497.000 žuvusių, 950.000 sužeistų; Amerikos Jungtinės Valstybės — 56.000 žuvusių, 240.000 sužeistų. Serbija — 400.000 žuvusių, 150.000 sužeistų; Rumunija — 250.000 žuvusių, 170.000 sužeistų; Belgija — 40.000 žuvusių, 100.000 sužeistų; kitos valstybės — 60.000 žuvusių, 240.000 sužeistų. Iš viso alijantai buvo sumobilizavę 42.200.000 karių, iš kurių 5.408.000 žuvo, 10.038.000 sužeistų.

Mūsų kraštui ir mūsų žmonėms irgi labai daug teko patirti ir nukentėti dėl to karo. Lietuvos teritorija per visą karą, nuo pradžios ligi galo, nebekalbant jau apie mobilizuotus ir galvas padėjusius bei sužeistus rusų ir vokiečių kariuomenėse, buvo kautynių ir karo veiksmų arena. Per Lietuvąėjo vienos ir kitos pusės armijos, grobdamos ir naikindamos.

1914 m. rugpiūčio pradžioj rusų gen. Renenkampfo armija ėmė riktis Kauno — Alytaus — Merkinės rajone, o į pietus gen. Samsonovo armija. Rugpiūčio 16 — 17 d. rusai įsiveržė į Prūsų žemę ir tuo pat į Klaipėdos kraštą.

1915 m. vasario pabaigoj, kai vokiečiai sugurino abi rusų armijas, rusai vėl atsitraukė į Lietuvą, užėmę poziciniam karui frontą: Klaipėda — Jurbarkas — Kalvarija — Suvalkai — Augustavas ir toliau į pietus. Tose vietose maždaug išstovėjo ligi pavasario.

Pavasariui atšilus, vokiečiai pradėjo pulti rusus, balandžio 27 d. pereidami savo sieną ir įsiverždami į Lietuvą trimis kryptimis: Klaipėda, Tauragė, Jurbarkas.

Balandžio 30 d. buvo paimti Šiauliai. Gegužės 7 d. Liepoja. Ligi gegužės 9 d. vokiečių dalis pasiekė Mintaują ir Kėdainius, užimdamos Šiaulių rajoną ir Dubysos upę.

Rusai atsipeikėję ima vokiečius vyti iš Kuršo ir tuo pat iš šiaurės Lietuvos, nustumdami už Dubysos upės linijos. Čia pamažu susidaro naujas frontas.

Liepos mėn. pradžioje rusai, pralaimėję visą eilę kautynių Karpatuose, Galicijoje ir Lenkijoje, vėl sumušami Lietuvoj.

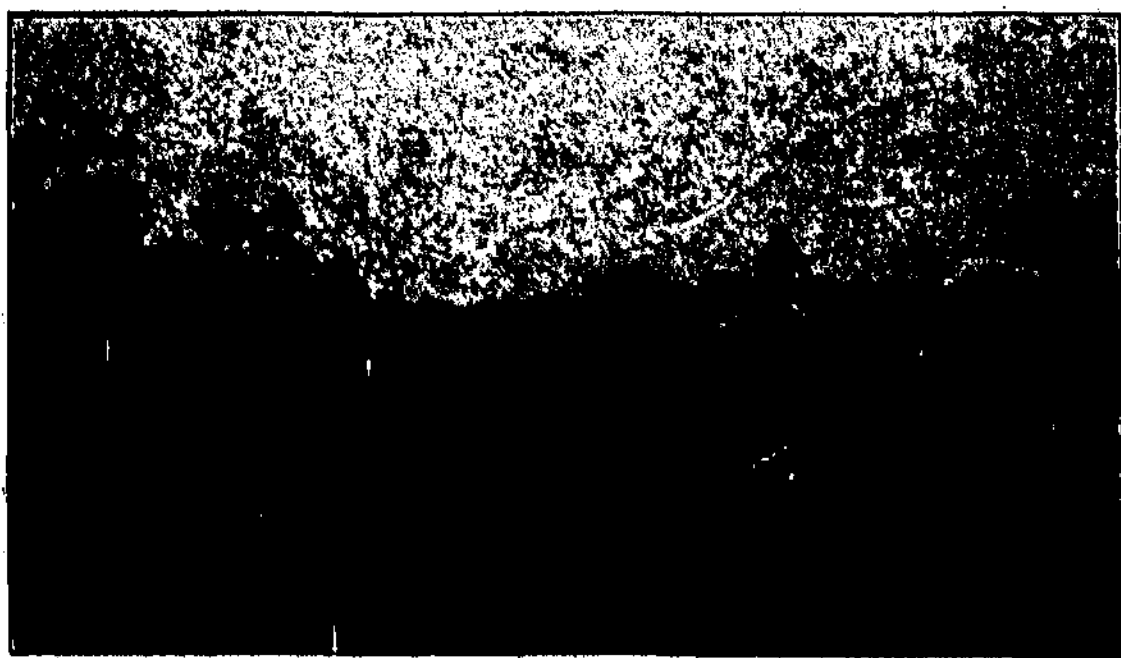
Liepos mėn. 21 d. vokiečiai ima Šiaulius, 25 d. Panevėžį. Rugpiūčio 18 d. įėjo net į Kauno miestą, nugalėję stipriausią Lietuvoj tvirtovę. Atsitraukdami rusai susprogdino abudu Nemuno tiltu ir tunelį, paskutinį nelabai pagadino.

Vokiečiai, paėmę Kauną, stengiasi slinkti Vilniaus link. Rugpiūčio pabaigoj 10 vokiečių armijos dalis persikelia per Nemuną ties Alytum ir žygiuoja į Daugpilį, stengdamos apsupti Vilnių iš žiemų.

Rugsėjo 19 d. tos pat vokiečių armijos dalis su savo vadu Pfeiliu užėmė Vilnių ir tuo pat (bet tik Vilniuje!) pasiskelbė vokiečiai valdą visą Lietuvą. Vokiečiai ir jų padaras bermontininkai visiškai buvo išvalyti iš Lietuvos tik 1919 m. gruodžio 15 d.

Šit keletas smulkesnių ir stambesnių to didžiojo pasaulinio karo bruožų, kurie mūsų laikams vis dar tebėra ne istorijos lapai, bet gyvi ir reikšmingi gyvenimo faktai.

Kpt. Balčiūnas.

Šis tas iš mūsų pionierių gyvenimo.

Mūsų pionieriai per pirmąjį Nepriklausomybės dešimtmetį dusyk gavo atsistoti ant savo kojų — virsti savarankia dalimi. Begyvuodami buvo dusyk sujungti su kitomis dalimis. Mėgstą savarankumą, kai ir visa lietuvių tauta, jie šiandieną džiaugiasi, kad pionierių batalionas yra atskira dalis. Taip pat džiaugėsi ir 1919 metais rugpiūčio m. 1 dieną, kada buvo suformuota atskira sapiorų kuopa. Tą dieną pirmaisiais Nepriklausomybės metais buvo dalies šventės diena, ne tik kuopai, bet ir vėliau pulkui. Patys pionieriai jau figūruoja Krašto Apsaugos Ministerio įsakymuos nuo 1919 m. sausio mėn. 13 dienos. Kadangi pionieriams šie metai, kaip ir kitoms dalims, yra dešimties metų sukaktuvėmis, tai pravartu rugpiūčio 1-os dienos proga prisiminti, kaip per šį dešimtmetį gyveno ir ką yra veikę mūsų pionieriai.

Kalbant apie pirmuosius ir antruosius pionierių gyvavimo metus, reikia atsiminti, kokios tais laikais buvo kariuomenės kūrimosi sąlygos. Dabar daug kas negali įsivaizduoti, kaip tada būdavo. Trumpai tariant tuomet visko trūko, ir lėšų, ir ginklų, įrankių, prityrusių pionierių instruktorių ir bendrai specialistų. Užtat buvo šventas pasiryžimas dirbti, geri norai, įkvėpimas ir gūvi iniciatyva. Todėl net 1919 metų pirmame pusmetyje sugebėjo atlikti tokius stambesnius darbus — atstatyti tiltą per šventąją už Vidiškių ir žymia darbo dalimi prisidėti prie tilto per Lėvenį statybos (ties Paliūniškiu, už Panevėžio). Tą darbą pionieriai atliko, būdami Inžinerijos bataliono sudėty, iki 1919 m. rugpiūčio 1 d. Po tos dienos, kalbant apie pionierius, tenka kalbėti apie ištisą eilę visokios rūšies darbų, ir tokių, kurie yra pionierių spe-

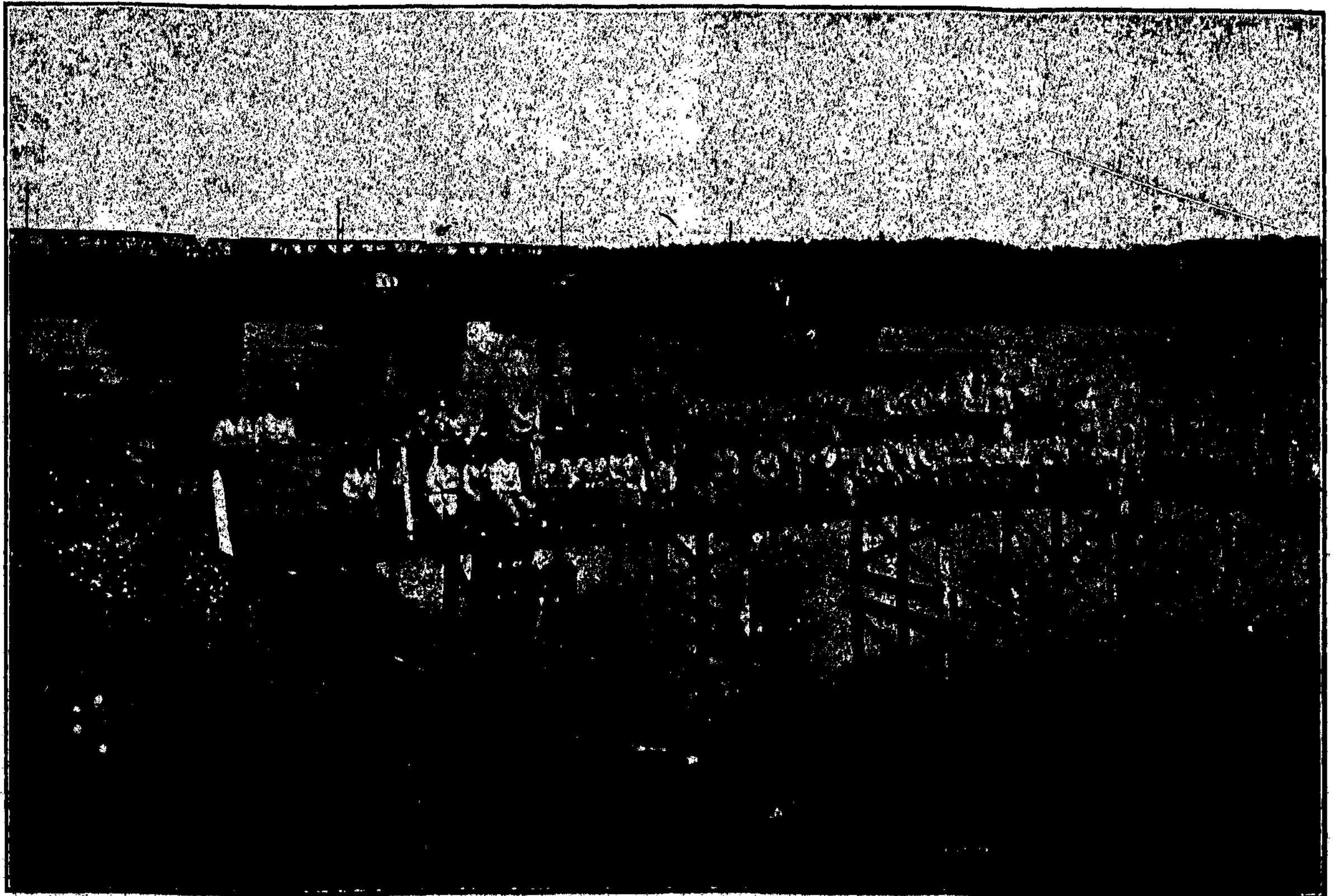
cialybės, ir tokių, kurie tai specialybei yra gana tolimi. Visų tų darbų nors trumpas paminėjimas vienu šiuo straipsniu negalimas, tenka paminėti tik atskirus tų darbų epizodus.

Bepigu šių dienų pionieriams pasirodyti, ką jie moka, šių dienų sąlygose besimokydami ir besipraktikuodami. Tais laikais specialybės mokėsi, stoję jau atsakingam darbui.

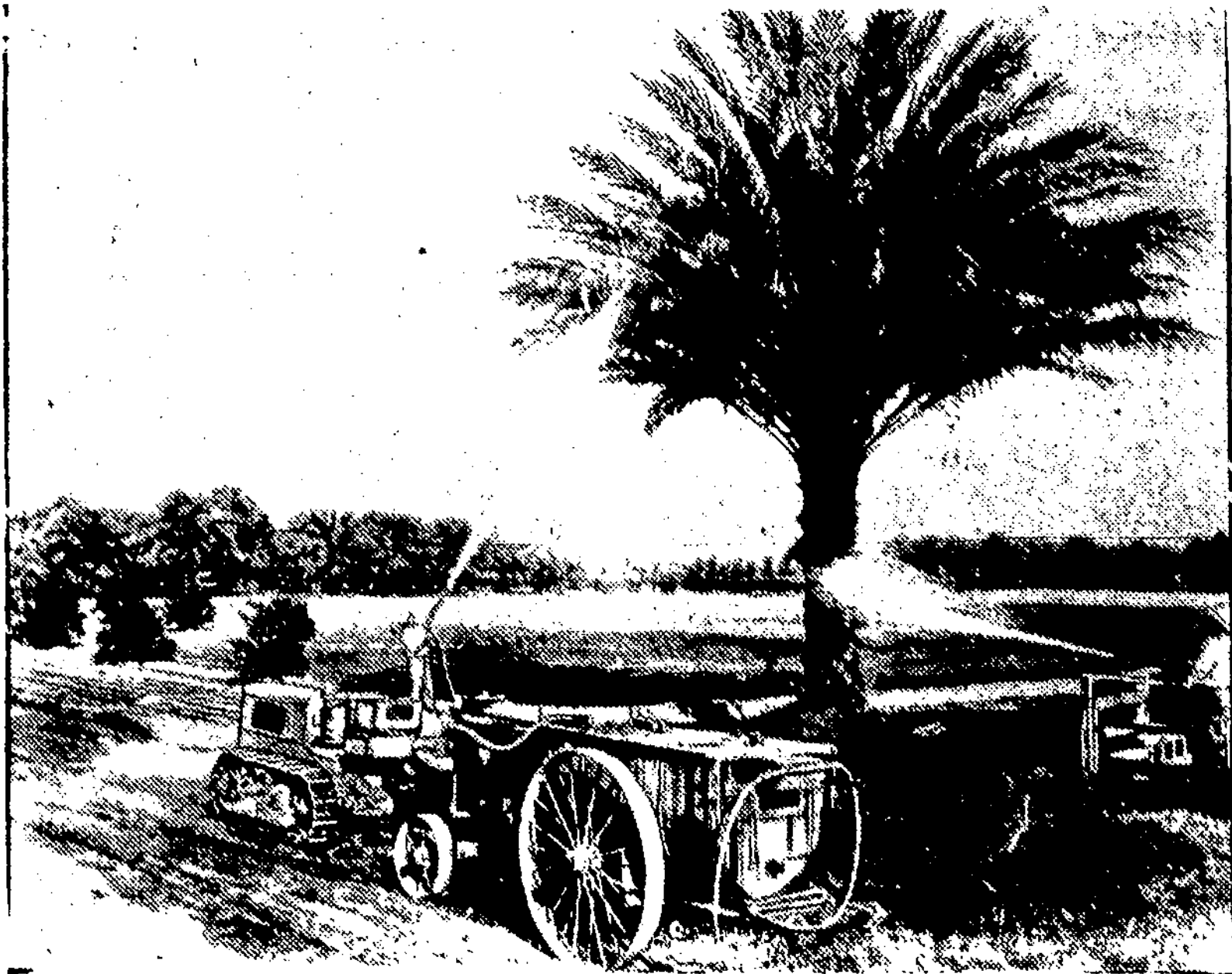
1919 metų antrame pusmetyje kuopa pasiuntė į brigadas komandomis. Tos komandos darbams suskilo į smulkesnės komandėles po 2-3 žmones. Tokios smulkios komandos išsiskirstė po pulkus ir batalionus ir gavo visai savarankiškai vadovauti ir instruktuoti tokiems darbams, kuriems šiais laikais per karo žaidimus ir manevrus skiriama po visa net kuopa. Taip buvo pirmaisiais ir antraisiais pionierių gyvavimo metais. Taip pat susmulkinti, tik jau stambesnė komandom, dirbo ir vėliau.

Įdomu, kaip pasirodavo tokiems darbams tais laikais.

Pionieriai reguliariai specialybės pradėjo mokytis tik po 1919 m. rugpiūčio 1 dienos. Bet užsibrėžtos programos jiems neteko išeiti net iki pusės, nes juos pašaukė darban. Tais laikais mokytis nebuvo kada. Štai pėstininkams paruošti kartais reikėdavo bent porą dienų: atvyksta savanoris į kuopą, jam davė šautuvą, draugas parodė, kaip šovinį įdėti ir iššauti, kitą dieną pavedžiojo po kluoną, o jau trečią dieną pasiuntė kovot su priešais. Kai kada mokymuisi belikdavo tik porą valandų. Taigi ir pionieriai tos specialybės teorinio mokslo vos gaudavo pauostyti ir į darbą šokdavo. Kai kada, patekę į rezervą, jei karo

Pionieriai tiesia tiltą per Nemuną ties A. Panchanais.

Kaip šiltuose kraštuose kovoja su įvairiais medžių kenkėjais.

vyresnybė dar nespėjo duoti darbo, šiek tiek užsimdavo.

Štai vieną sykį, patekę kaiman į rezervą, pionieriai sumano šiek tiek pasimokyti. Bet bėda, net rašomos lentos nėra. Randa išeitį: susiranda patį seniausią klojimą, iškelia aprūkusias duris, sumedžioja kreidos ir rašo — braižo su smagumu. Tokis jų apsukrumas mokantis.

O štai darbe jie nemažiau apsukrūs. Vejant bermontininkus, komandai įsakoma priešio zonoje suardyti geležinkelį. Komanda neturi nei sprogdinimo prietaisų nei ardyti geležinkeliui reikalingų įrankių, tėra tik kastuvai ir gervės. Žemė sušalusi, pasikasti nėra kaip. Įsakymą davęs viršininkas griežtas, neklauso, kai pareiškama, kad nėra geležinkeliui ardyti įrankių, sako, žinokitės, esate pionieriai, užtat suardykite nors su pirštais. Komandėlė su pėstininkų žvalgyba nutrenkė į vietą. Žvalgyba palieka pionierius „meistravoti“, patys nutraukia kitur. Pasilieka komanda, toli užpakaly lietuviai, priešais bermontininkai, bet tai dar nieko, bet bloga, kad bėgiai ne ramentais, o sraigtais įtvirtinti, tvok kastuvu, kastuvo nebėra, tvok gerve, gervė nulūžo, tvok kirviu, sraigtas nė krust, o kirviui didelė nesveikata.

O vis tik pionieriai per porą valandų sugebėjo geležinkelį suardyti dviejose vietose, stoties įeinamąjį iešmą. Būtų priedo dar tiltą nugriovę, jei bermontininkai nebūtų atvažiavę su šarvuotu traukiniu. Užtat jie nors atsitūpė išardytoje vietoje, nepastebėję prievakary, kad vieno bėgio trūksta. Ir čia pionieriai savo markę išlaikė.

Lietuvos plotuos, kur tik buvo kovos, kiek ten žemės išknaisyta apkasams. Ir tokiu metu, kai žemė buvo sušalusi, it titnagas, ir tada, kai dirvose buvo vien purvas. Kiek kelių taisyta, kiek tiltų atstatyta. Gal ir skaitytojui ne vienam teko važiuoti. Maža Lietuvoje vietų, kur pionierio koja nebūtų buvusi.

Pionieriai išmėtyti po visą Lietuvą išbuvo iki 1923 metų rudens. Bet ir surinkti į vieną vietą

jie niekuomet nesėdėjo rankų sudėję. Jie visur reikalingi, ir jie nuolat krupta - juda. Kaip dirbo ligi šiol, taip dirbs ir ateity naudingą valstybei darbą. Jų visur ir dabar reikalinga. Jie tylūs darbininkai. Visiems nesigiria, kokį darbo didoką galą kaskart daugiau pavaro. Tik vienu laiku apie juos Lietuvos gyventojai pradeda daug kalbėti, tai kiekvieną pavasarį, kada ledai ima krutėti ir reikšti norą nusinešti į jūrą visus Lietuvos tiltus. Tada visuose Lietuvos kampeliuose pasigirsta sprogimų aidai. Tada pionieriai, dar kai kuomet pasikvietę į talką geležinkeliečius, kovoja su ledų galybe. Tuomet visų lūpose su pagarba skamba pionierio vardas, ir tas Lietuvos pilietis, kuris suinteresuotas kurio nors tilto saugumu, žiūri į atvykusią pionierių komandą su pilnomis pasitikėjimo akimis, kaip į kokios paslaptingos galybės burtininkus. Iš tikrųjų, pionieriams tada tenka grumtis su gamta, su didžiausiu pavojumi gyvybei, nuvargusiems, peršlapusiems ir sušalusiems. Užtat jie linksmi grįžta, atlaikę sveikus tiltus.

Bekrutėdami pionieriai pergyveno jau vieną dešimtmetį, tiesdami kelius į krašto gerovę ir kultūrą ir suteikdami mūsų kovos dalims patikimą inžinerijos pagalbą. Išlaikę pirmame dešimtmetyje jiems pasiūlytus egzaminus, jie ir šiandieną daro pažangą, plačiais žingsniais eidami tolyn. Todėl mes jiems iš širdies galime palinkėti ateityje kloties.

J. Melys.

JIE GERESNI...

Visos ginklų rūšys tėvynei yra lygios ir vienodai jų kilni pareiga panaudojama, kada ištinka reikalas. Ir, rodos, gal tik retkarčiais kam nors mintis į galvą ateina, kad „tie geresni, — anie blogesni“. Bet kada kokia kariuomenės dalis švenčia savo metinę šventę, daug kas taip pamąsto.

Štai, turėjom garbės švęsti aviacijos 10 metų šventę. Kiek išpūdžių, pasigrožėjimo ir... pykčio.

Eina žmogelis ir skundžiasi:

— Rodos, geriau apsirengiau, kvėpalais išsilakščiau, o ji pasakė: „Juozeli, nepyk, aš taip noriu su lakūnais pašokti... Ach, tie, žavėtini vyrukai...“ Ir nuėjo.

Žinoma, Juozelis taip ir prastovėjo, per visą vakarą, nuleidęs galvą.

Ten, žiūrėk, viršila džiaugiasi, kad Nastė, kuri prieš šventę nenorėjo su juo kalbėti, — šiandien sutinka net už jo ištekėti.

Puskarininkis, kuris tiek daug turėjo konkurentų, šiandien visus juos nugalėjo, nes Ona jį apsikabinus bučiuoja...

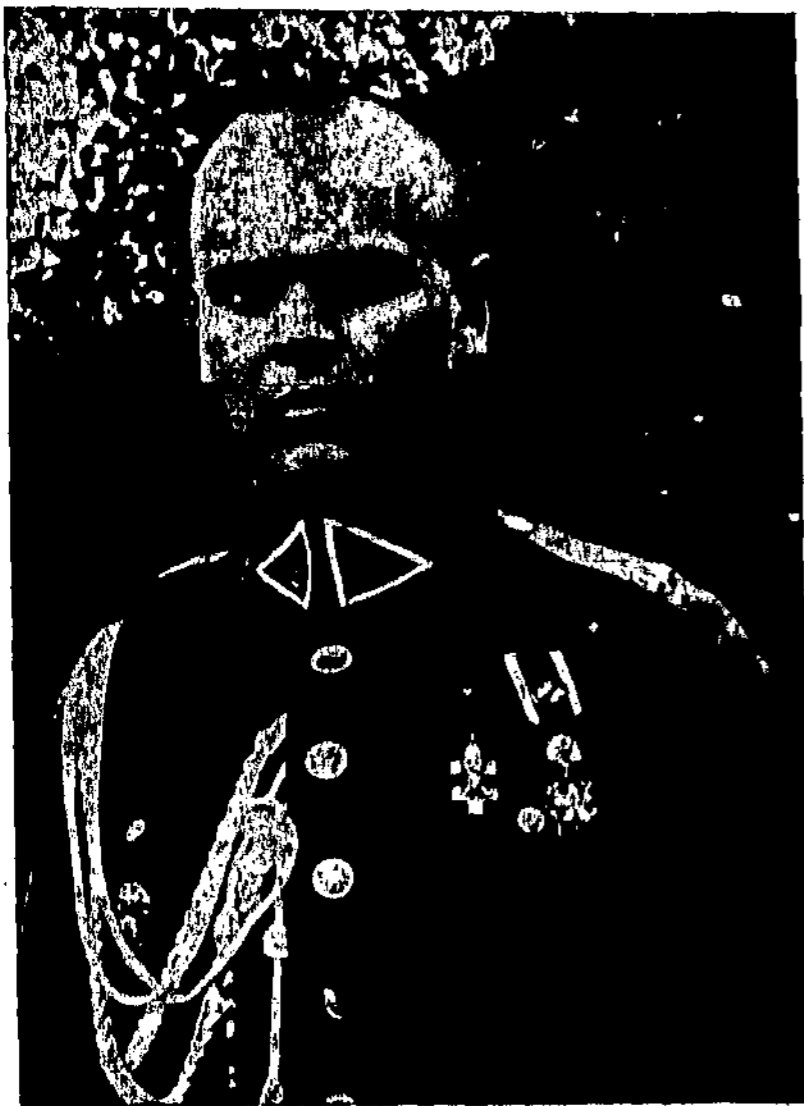
Eilinis Kaziukas, kuris niekuomet nesitikėjo turėsiant panelę, šiandien jau net jos saldinais vaišinas...

Visus giria, myli, visiems ploja, o ryt... Kitus girs, mylės ir plos. Visos dalys, iš savo srities, moka visko parodyti, ir visos jos tėvynei yra lygios, o žmonės, per jų šventes gauna daugiau progos jomis pasidžiaugti.

Metūgis.

I pirmąjį mūsų karo aviacijos dešimtmetį pažvelgus.

Šie ir praėjusieji 1928 metai ypatingai gausūs dešimtmečiais. Ne tik visa Lietuvos kariuomenė bendrai, bet ir kiekviena kariuomenės ginklų rūšis,

Karo Aviacijos viršininkas plk. ltn. Pundzevičius.

kiekviena kariuomenės dalis atskirai iškilmingai švenčia savo dešimties metų sukaktuves. Švenčia, lyg norėdami šia proga stabtelėti, atsikvėpti; atsi- gręžti į praeitį ir žvelgti ateitin; kas nuveikta, padaryta ir kokie darbai dar laukia, kas reikia nuveikt. Šių metų liepos mėn. 21 d. ir aviacija, gal būt, paskutinė iš kariuomenės dalių, iškilmingai šventė savo pirmąsias dešimties

metų sukaktuves. Paskutinė, gal būt, dėl to, kad apie aviaciją, kaip apie naują, ginklų rūšį, mažai kas 1919 metais ir tenusimanė. Ir visai nenuostabu.

Visa Lietuvos kariuomenė gimė ir augo karo lauke, tokiam fronte, kur grūmėsi daugiau ar mažiau visos ginklų rūšys: pėstininkai, kavalerija, artilerija, inžinerija, — net šarvuočiai — tik ne aviacija. To meto priešininkas, matyt, irgi neturėjo lėšų ar tai nesuprato šio baisaus ginklo reikšmės. Nėbuvo, žinoma, reikalo mūsų vyriausybei pirmoj eilėj rūpintis aviacija. Bet vis dėlto stebėtis tenka, kad laikinoji tų laikų vyriausybė puikiai suprato neginčijamą aviacijos reikšmę ir, neturėdama ne tik lėšų, aparatų, bet nei prityrusių toj srityj žmonių, ėmė rūpintis, ėmė organizuoti, ėmė kurti šią naują, vadinamą, modernišką ginklų rūšį — aviaciją. Lietuvos karo aviacijos, istorijos plačiau neminėsiu: ji puikiai nušviesta neseniai išleistame, Lietuvos karo aviacijos dešimtmečio sukaktuvėms paminėti, leidinyje

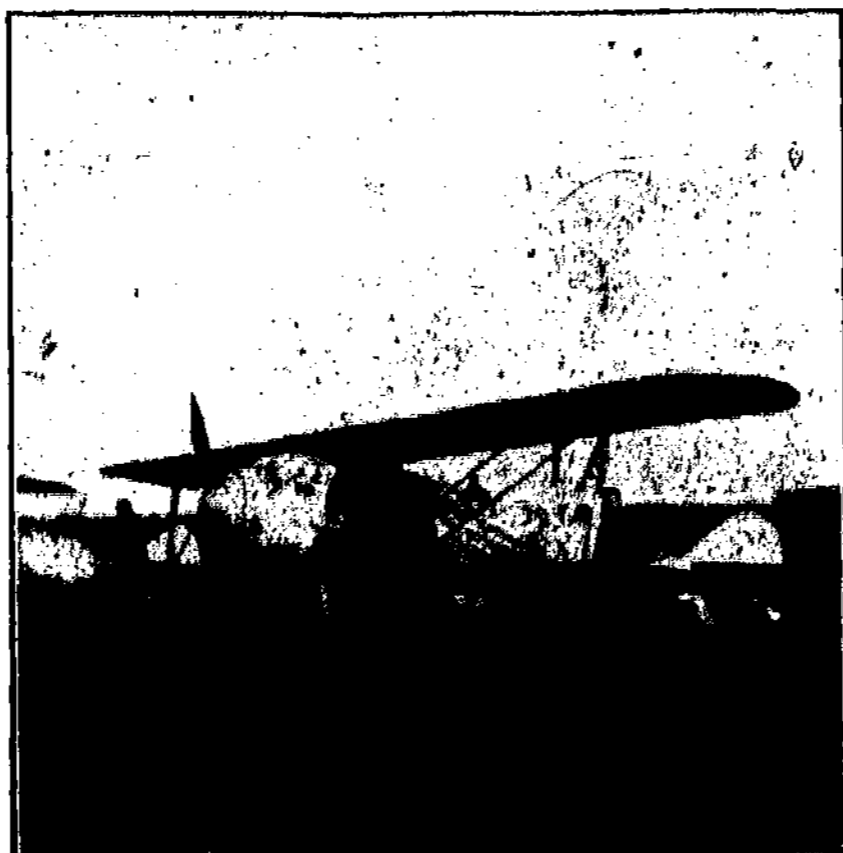
„Mūsų sparnai“ (kareivių knygynėliams patarčiau įsigyti). Reikėtų gal tik pasakyti, kad tik nuo 1919 m. kovo mėn. 12 d. Lietuvos karo aviacija pradėjo gyventi visiškai savarankiškai, ir tai tik „Lietuvos aviacija“, bet ne — „lietuviška“ — tikra to žodžio prasme. Lietuviškas elementas aviacijoje buvo visai mažas. Vyriausybė, kaip minėjau, neturėdama savų šioj srityj specialistų, samdė „specus“, iš visur: kas aviacijoje netarnavo! Rusai, vokiečiai, anglai, amerikiečiai, ir net švedai.

Gal tik japonų su kiniečiais trūko. Tikras tautų mišinys. Vis dėlto, neatsižvelgiant į visas šias aplinkybes, Lietuvos karo aviacija augo ir stiprėjo ne tik materialiskai, bet ir dvasiskai.

1919 m. gruodžio mėn. 16 d. išleista pirmoji — ir paskutinioji šio tipo — karo aviacijos mokyklos laida. Nuo to laiko prasidėjo jau visai kitoks aviacijos gyvenimas. Taip pamažu įsigalėjo lietuviškas elementas. 1919 m. rugpiūčio mėn. pabaigoje jau savi, lietuviai — aviatoriai, raižo Lietuvos padangę.

Jauni, gabūs, pilni pasirižymo, pasišventimo aviatoriai mokosi, skraido, lavinasi, kad savo žinomis ir prityrimu galėtų, reikalui esant, patarnauti tėvynei. Deja, ne visiems buvo lemta susilaukti to momento, kada pašauks juos Tėvynė į kovą. 1920 m. gegužės mėn. 12 d. besilavindamas, krito ir užsimušė ltn. Rauba, vienas iš gabiausių ir daug žadėjusių lakūnų. Ir tik vieną leitenantą Kumpį ištiko nelaimė, o kartu ir garbė žūti fronte, bokovojant su bauriausiaisiais, niekšiščiausiaisiais ir amžiniais Lietuvos priešais — lenkais. Kiti — lakūnai, nors taip pat dalyvavo fronte, bet liko sveiki, išskyrus a. a. vyr. ltn. Pranckevičių, kuris kartu su ltn. Kumpiu nukrito pašautas, lenkų pusėje, pakliuvo nelaisvėn, ten gavo džiovą ir, sugrįžęs į Nepriklausomą Lietuvą su nebepagydoma liga, 1926 m. kovo mėn. mirė. Karas pasibaigė. Fronte, tiesą pasakius, tik oficialiskai, nutilo žvangėję ginklai. Kariuomenės dalys pamažu perėjo prie taikos meto gyvenimo. Perėjo ir aviacija. Bet, kaip ir kiti, netupėjo suglaudusi sparnus. Ji aiškiai suprato ir matė, kad mūsų Tėvynės galutinas tikslas dar nepasiektas, kad mus laukia dar vienas žygis, žygis į mūsų mylimą sostinę — Vilnių. Turėdama tai galvoje, aviacija ir rengėsi į tą žygį: dirbo, lavinosi, kiek galėdama, kiek sugebėdama, nes ore, kaip ir žemėje, tas laimės, esant vienodoms sąlygoms, kuris bus drąsesnis, vikresnis, kuris bus geresnis šaulys. O tos ypatybės įgyjamos tik per ilgą treniravimąsi. Bet ir tai ne visuomet, nes, anot vieno žmogaus žodžių, išmokyti skraidyti galima kiekvieną, bet toli gražu ne kiekvienas sugebės būti lakūnu tikra to žodžio prasme. Lietuvos karo aviacijos mokyklai užsidarius, aviacijos eilės pasipildo iš kitų dalių atvykstančiais karininkais, kuriems ruošiami tam tikri kursai. Juos baigus, pradedama mokyti skraidyt.

Tobulėjant technikai, tobulėjant aviacijai, tobu-

„Šmolik“ naikintojas.

Aviat. manevrų metu ugnį kurla.

lėjo ir aviacijos kursai. Iš trumpalaikių — 6—8 mėnesių — kursų jie virsta pagaliau atskiru Aukšt. karininkų D. L. Kun. Vytauto kursų aviacijos skyriumi, kur mokslas praeinamas jau nebe per 6 ar 8 mėnesius, bet per ištisus dvejus metus. Taip besilavinant, besitreniruojant ir praėjo pirmasis dešimtmetis. Lietuvos karo aviacija, turėdama užpakaly nuveiktus darbus ir prieš akis dar nepasiektus mūsų Tėvynės tikslus, drąsiai žengia į antrąjį dešimtmetį ir šventai tiki, kad ji, mūsų vyriausybės šelpiama ir visuomenės — nors morališkai — palaikoma, sugebės tinkamai atlikti visus jai duodamus uždavinius.

Tad į darbą, visuomet turint galvoj dar neatva-duotą mūsų sostinę!

J. Rapšys.

Mūsų karo aviacijos 10-mečio sukaktuvėms paminėti leidinys.

Mūsų karo aviacija šiuo atžvilgiu bene pralenkė visas kitas kariuomenės dalis ir bene tapo sektinu pavyzdžiu. Savo dešimtmetį iškilmingai švėsdama liepos 21 dieną, jau turėjo gražią ir turtingą knygą „Mūsų sparnai“. Knygos pasirodymas ir jos suredagavimas tai žymus kpt. Pyragiaus darbas ir jo nuopelnas.

Šią storoką (126 psl.) knygą puošia charakteringas pačių aviatorių sukurtas viršelis, daugybė reikšmingesnių aviacijos gyvenime asmenų atvaizdų ir įdomių paveikslų. Iš viso net 125 iliustracijos. Jei

dar pridėti gerą aukštesnės rūšies popierių, tai bus visai liuksusinis leidinys ir beveik kiekvienam prieinamas, nes kaina tik 4 lt.

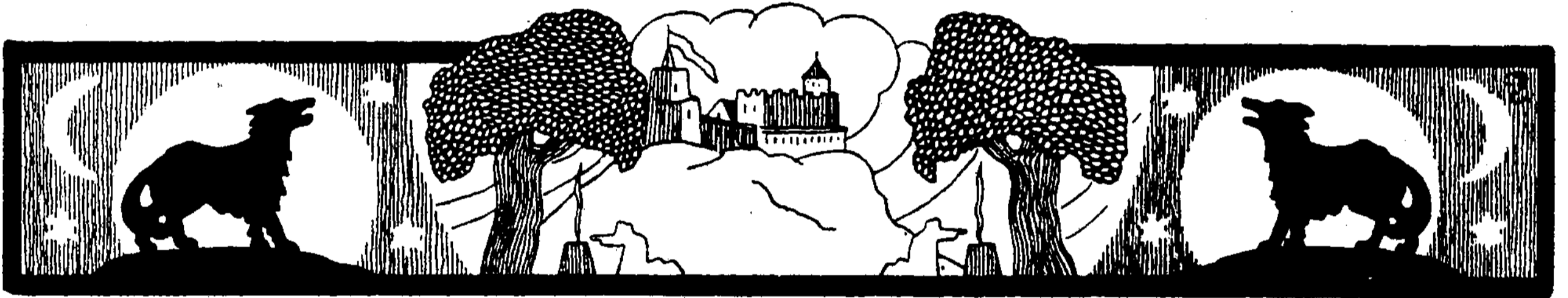
Ši knyga parūpinta ir išleista pačios aviacijos pastangomis ir lėšomis. Didesnės tų lėšų dalies paslaptį ir šaltinį, jei norit, rasit knygos gale. Tai įvairių firmų reklamos ir skelbimai, kurie sudaro net 25 psl. (neskaitant paties teksto 126 psl.). Čia irgi to paties redaktoriaus, kpt. Pyragiaus, sumanumas ir gabumai.

Apibūdinę knygą bendrai, pažvelgsime į jos turinį. Didesnė knygos dalis skirta pačios aviacijos užuomazgai, išsiskleidimui ir dabartiniam gyvenimui. Pradžioje visi įvykiai, tiek karo, kautynių, tiek vidaus gyvenimo, dėstomi pamečiui, toliau eina straipsniai ir straipsneliai: sportas, straidymai, žuvusieji ir Lietuvos aero klūbas arba civilinė aviacija, kuri savo pradžią gavo iš tos pat karo aviacijos.

Kiti skyriai: I Mūsų konstrukcijos, II Parašiūtas ir įspūdžiai iššokus. III Žiniu žiupsnelis apie aviacijos išsivystimą.

Jei mes, bendrai, savo aviatorius mylime, juos branginam, kai padeda kautynėse, grožėjamės jais, kai, iškilę pasimankštinti, raižo žydrąją erdvę, — tad perskaitę „Mūsų sparnai“, dar daugiau suprasi ir įvertinsi visą mūsų karo aviaciją ir jos sunkų, vargingą kelią, kol pasiekė tų visų gražybių ir turtų.

Kpt. Balčiūnas.

Klemensas Dulke.

Vilniaus ilgėjimasis:

Prisimenu — — —

Dar kūdikis buvau aš,

Kai motina mane mokė poterių:

„Melskis, sūneli, į Aušros Vartų Motiną,

Palaimintas būsi“...

Meldžiausi — — —

Jaunystė pražydo tėvynės laukuos, pavėsy...

Ir pasigirdo giesmė vieną rytmetį:

Sūnau, pavergti Aušros Vartai — Motina,

Pavergta Tėvų šventovė,

Pavergtas Vilnius...

Vilniau...

Vilniau!...

Ei, Vilniau!...

Suaugom mes,

Narsūs, kaip liūtai, Žemaičių žemėj. —

Kardai nušveisti, išmankštinti žirgai...

Jis nespės nė sparnų beišskėst,

Kaip mes tą žaltį paminsime...

Vilniau...

Vilniau!...

Ei, Vilniau!...

Jau švinta rytas tavo daliai,

Jau mūsų jėgos ant švento aukuro, dėl tavęs

O, Vilniau, Prosenių Didybė!...

Į šventą puotą.

Širmi žirgai šianakt sužvengė,

Žali varteliai sugirgždėjo, —

Prie seklyčios baltų durų,

Kažkas šūkauti pradėjo:

„Kelkit vyrai, vyrai kelkit,

Štai į langą beldžias žaros.

Paneriuos jau mūšis, mūšis,

Stainių dūris štai va daros.“

Jauni vyrai žaibu šoko,

Narsiai tvėrė kardus plieno.

Ir... sudie, sena motuše,

Mes išjojam iki vieno.

Bunda rytas, širmiai trypia,

Tiesias vieškeliai į toli.

Ten antai, kur Vilniaus bokštai,

Žudo priešas tikrą brolių.

Tat neverk, sena mamele,

Jei nebgrįšim rytą rytą.

Bet kugždėk širdy maldele:

„Užu Vilnių sūnūs krito“...

Savanorių vėliavos pašventinimas ir jų atstovų suvažiavimas.

Liepos m. 21 d. 11 val., susivažiavę į Kauną savanorių atstovai ir daug Kauno skyriaus narių, susirinkę prie Tilmanso salės, rikiuotėj, gusarų orkestro lydimi, atvyko į Igulos bažnyčią. Pamaldoms prasidedant, įvyko pirmos savanorių sąjungos vėliavos pašventinimas. Tamsiai žalios spalvos vėliava, su savanoriškais obalsiais ir ženklais, sąjungos pirminko K. Matulevičiaus laikoma, sumirgėjo prieš aukurą. Karo Ligoninės kapelionas kun. A. Sabaliauskas prieš pašventinimą pasakė trumpą toms apeigoms pritaikintą pamokslą. Tarp kitko priminė jau senų laikų kariuomenėse taikomus vėliavoms gerbti posakius, būtent: „jeigu priešas tau nukirstų dešinę ranką, griebk vėliavą kairiaja. Jeigu ir kairiosios netektumei, griebk ją laikyti dantimis. Ir jeigu jau matytumai, kad nieku būdu vėliavos nebeišlaikysi, tai įsisupk į ją, tegu priešai tave drauge su ja sukąpoja. Vėliavą pašventinus, pirminkas įteikia ją tos dienos vėliauninkui, vienam atsargos kapitonai, kurio krūtinę puošia Vyties Kryžiai ir kiti kariški ženklai. Greta vėliavos atsistoja, iš šalių, du jos palydovai, taip pat Vyties Kryžiaus kavalieriai, vienas jų Didžiosios Lietuvos savanoris, o kitas Mažosios Lietuvos. Šis netikėtas sutaikinimas išėjo labai simboliškas. Vėliauninkas ir vėliavos palydovai — 3 asmenys — koks gražus suderinimas. Vienas jų buvęs rusų kariuomenės karys, antras — vokiečių kariuomenės — didžiojo karo metu buvęs priešingose kariuomenėse, brolis prieš brolių kariavęs, o trečias vien tik lietuvių kariuomenės karys — didžiojo karo metu buvęs neitralus tarp savęs kariaujančių rusų ir vokiečių atžvilgiu. Kada jau Lietuva atgijo ir pradėjo rinktis savanoriai ginklu tėvynę vaduoti, tie skirtingų padėčių lietuviai, susisprietę į vieną bendrą darbą, drauge kovojo už vieną ir tą patį idealą — po lietuviškąją vėliavą už savo tėvynę — ir štai dabar bendrai laiko vienos šeimos vienybės ir pasiryžimo simbolį — Lietuvos kariuomenės kūrėjų — savanorių sąjungos vėliavą. Gražus Did. ir Maž. Lietuvos brolių junginys, jų idėjų pareiškimas — sąjungti visus Lietuvos kraštus į vieną bendrą valstybės kūną.

Pamaldų metu tas pats kun. A. Sabaliauskas pasakė kitą tos dienos Evangelijos žodžiams pritaikintą pamokslą. Čia taip pat nepaprastas sutapimas. Kaip tik tos dienos Evangelija kalba apie Kristaus meilę savo tėvynei. Kun. Sabaliauskas tai pamoksle pastebėjo ir suderino Kristaus meilę savo tėvynei su mūsų savanorių savajai Lietuvai. Jis savo išvadose pabrėžė, kad tėvynės meilė yra šventa, ją pastebime ir iš

Kristaus žodžių ir darbų, kuris taip pat savo tėvynę karštai mylėjo. Tą tėvynės meilę, kuri yra kilusi iš dieviškų šaltinių, mūsų savanoriai gerai suprato ir už tai stojo savo tėvynę ginti.

Po pamaldų savanoriai, vėliava nešini, vėl rikiuotėj grįžo į Tilmanso salę, kur liepos 21—22 d. įvyko trečias savanorių atstovų suvažiavimas. Suvažiavimas atidarytas Tautos himnu. Vėliau pagerbti žuvę kariai. Pagerbimo metu gusarų orkestras griežė žuvusiems maldą. Po išanginės dalies prasidėjo savanorių reikalų svarstymas, pranešimai iš sąjungos veikimo, vyriausybės žygių savanoriams aprūpinti ir t. t. Iš pranešimų paaikškėjo, kad jau 7.101 savanoris yra gavęs žemės. 2000 savanorių dar laukia jos. Jiems patenkinti vyriausybė turi 60.000 ha. Tuo būdu savanoriams nėra ko bijotis, kad ne visi jie gaus žemės. Jau 6000 savanorių gavo nuosavybės dokumentus. Šiomet gavo žemės 1000 savanorių. Ministerių Kabinete pradėtas svarstyti savanorių įstatymas, kuris teiks savanoriams lengvatų. Savanorių gauta paskola (pinigais ir medžiaga) minėtam įstatyme numatyta paversti pašalpa ir t. t.

Pirmą suvažiavimo dieną, vakare, savanoriai rikiuotėj nuėjo į Karo Muziejų ir uždėjo suvažiavimo vardu vainiką pas paminklą žuvusiems. Pakeliui į Karo Muziejų aplankė ministerį pirmininką prof. Voldemarą, kurį pasveikino ir pareiškė protestą prieš plečkaitininkų veikimą. Ministeris pirmininkas, pareiškęs padėką už sveikinimą ir užuojautą, pabrėžė savo pasitenkinimą, kad savanoriai ir dabar, kaip ir 1918—1920 m., budi tėvynės sargyboje.

Vakare Šaulių Sąjungos salėje įvyko iškilminga vakarienė vyriausybės dėka suruoštą suvažiavimo atstovams. Dalyvavo vyriausybės atstovai ir kiti aukšti svečiai.

Suvažiavimas sveikino Respublikos Prezidenta, ministerį pirmininką, kariuomenę, šaulius, karo inva-

L. K. Savanorių Sąjungos atstovų III suvažiavimo dalyviai eina iš Igulos bažnyčios į Tilmanso salę suvažiavimą atidaryti.

lidus, amerikiečius ir lenkų pavergtus vilniečius lietuvius ir arkivyskupą Karevičių. Pareiškė užuojautą žuvusio kpt. Gudyno tėvams ir protestą plečkaitininkams. Ministeris pirmininkas prof. Voldemaras, arkivyskupas Karevičius, laiminęs pirmus mūsų karius, vykstančius į frontą, ir prel. Mačiulis-Maironis, tautos dainius ir Lietuvos atgijimo pranašas, pakelti į savanorių sąjungos garbės narius. Iki šiol garbės nariais yra pakelti: Resp. Prezidentas A. Smetona, aušrininkai dr. J. Basanavičius (jau miręs), M. Jankus, dr. J. Šliupas ir gyd. gen. ltn. Bulota.

Suvažiavimas praėjo tvarkingai. Jis parodė, kad savanoriams dar teberūpi tėvynės gynimo darbas ir tas pats, kaip ir 1918—1920 m., pasiryžimas dar tebėra juose stipras.

Į naują sąjungos centro valdybą išrinkti šie asmenys: K. Matulevičius, V. Statkus, St. Butkus, J. Kiaunis, J. Miliušis, J. Viliušis, P. Steikūnas, A. Steikūnas, V. Bagdanavičius, J. Bagdanavičius, J. Mikaliūnas, J. Raščius, Grybauskas, Baltramonaitis ir Sragauskas. Į revizijos komisiją: V. Goštautas, A. Marcinkevičius ir J. Eigelis ir į garbės teismą: inž. Graurogkas, K. Vaitkevičius ir J. Masiliūnas.

—tk—

Kodėl aš ir dėdė pravirkova?

— Ar žinai, kodėl žvaigždės mirga? — paklausė dėdė Fabijonas, kurs su savo šeimyna gyvena sodžiuje, galima sakyti, Kauno panosėje.

— To, tai nepasakysiu, — subalansavęs savo astronomijos žinių balansą atsakiau. — Technika posmus sumaišė.

— Taigi štai tas ir yra, kad jūs su savo technikomis visas žvaigždes išvaikysite, supyškinsite mėnulį, neduok Dieve, ir saulę galit sujaukti, — posmavo dėdė, — ne prieš dora....

— Tai kokie padaužos: mano dangaus plotuose tokios košės privirti? — paklausiau.

— Regi... girdi, kas ten zuja, — pirštu parodė lekiantį orlaivį, — štai kodėl žvaigždės mirga. —

Vakaras buvo šiltas ir gražesnis už gražų.

Na, ir ką aš turėjau dėdei pasakyti, kai pats aiškiai mačiau, kaip trys orlaiviai sukinėjosi tarp žvaigždžių.

— Ar daug reikės: vieną kitą žvaigždę nutrenks mėnulio piautuvą suskaldys, ir po visam, — tvirtais žodžiais klostė dėdė.

— Ne, man rodos, dėde, dar daug benzino reikia, kol mėnuliui bakstelės į sprandą.

— Jeigu jie jau tiek pakilo, o iki mėnulio, tai tik juokai. —

— Ne, nors ir galvą kirsk, aš sakau, kad jie to nepasieks, — aiškinau.

— Tai ką, dėde, drošime į Freidą, — pasiūliau dėdei, 21 d. liepos, blynų bliūdą sudorojus, — ten šiandieną orlaiviais debesį raižys. —

Nuėjova. Stovime po žaliais gluosniais ir stebimės žmonių daugybe ir tų aviatorių išmislais.

— Vis dėlto orlaiviu nei pas merginas nujosi nei prie klėties nesustosi, — tai jau su žirgu nepalyginsi, — dėstė gusaras aviatoriui.

— Tiesa, žirgas lyg parankiau, gali į dobilus paleisti naktigonėn joti, — aiškino aviatorius, — bet tolimesnėse distancijose orlaivis geriau. Jeigu, sakykite, mano mylimoji, laipioja po Latvijos kalną, aš, ilgai negaišęs, purpt iš paties Kauno, ir atsiduriu prie tylimosios kojų. —

— „Glupstva“, brolau, su žirgu gali landyti po krūmus, per upę perplaukti, o su orlaiviu tik toj vienoj padangėje, — gynė arklio patogumus gusaras. — Aš geriau žirgą paimčiau. —

— Regi... — dėdė pirštu parodė penkius orlaivius, kurie mėlynuose rūkuose čia sutirpsta, čia vėl išplaukia. — Kad juos kur bala, į debesį iširioglia. O tu vis ginčus keli, kad jie mėnesio neužkliudys. —

Tuo tarpu ties mūsų galva, kaip be proto erelis, vartėsi, blaškėsi vienas nedičkas orlaiviokas.

— Majoras Gustaitis su savo orlaiviu, regi, kokius šposus daro, — kalbėjo vienas ponas.

Dėdė pečius traukė, ir, pypkę rankoj laikydamas, kažką šnabždėjo.

Iš kažkur aturbėjo dar vienas padauža. Šaudė aukštyn žemyn, šoną pakreipia, kad jį devynios.

— Matai, dėde, — rodžiau tą jokių kliūčių nežinantį padarą.

— Taigi, mat, o tu vis manai, kad tokie padaužos danguj žvaigždžių nekliudys, — ranka numojęs pasakė dėdė.

— Prašmatnaus lakūno esama to Mikėno, — kalbėjo panelė, žiūrėdama į besivartantį orlaivį.

Dėdė, nususkęs į medžių pusę, kryžių sudėjo ant savo krūtinės.

— Sudie, šviesios mėnesienos, ir visos žvaigždės — nukrapštinės jus po vieną, — atsidusęs kalbėjo dėdė, — seniau su uodegomis pasirodydavote, o dabar...

— Aš, manau, vis tik jų trunkytis ten, apie žvaigždes, gali neleisti, — prisidėjau prie dėdės rūpesčių.

— Tai ką gi, gal virvagalį prinėręs už uodegos sulaikyti, — dėdė atrėžė.

Ir aš įsmeigiau akis į erdves, kur bent keli dešėtkai orlaivių plaukė, kaip po jūrą. Ir mano astronomiškas balansas nedžiugino širdies. Eik, žinok, po metų kitų, gali visą erdvių grožį, su karalaičiu mėnuliu, paversti, kokia tamsia paklode. Kur tuomet mylinčios širdys kreips savo akis, koks bus burkavimas po medžių šakomis, jei ir mėnulis nestos į liudytojus? Visa laimė, kad dieną žvaigždės įsmenga į nematomų mėlynių šilkus, kitaip gal nė ženklų nebūtų nei mėnulio, nei žvaigždelių. —

— Dėde, a brangus dėde — pasivyjau dėdę, einantį laiptais, — dovanok, aš vis su ta astronomija tavo seną protą ir jautrią širdį akėjau, dabar aiškiai matau, kad greit pusė pasaulio susės į orlaivius ir stos į karą ir ištrankys visus dangaus gražumėlius, ir ateis pasaulio galas, — pranašo žodžiais kloščiau savo mintis, — kur mes vargšai bekreipsime savo akis jei ir tu, linksmas mėnuli, savo smailią briauną įbesi į propelerio nosį, jei tu, gražuole aušrine, papuoši apdaužos orlaivio uodegą? —

— Ar aš nesakiau, — liūdnu tonu pridūrė dėdė, — kad viską iš aukštybių pavogs tie lakūnai, o mums liks tik koks pelkės gabalas. Širdį, kaip trišakėmis veria, ir pačiose mano senatvės dienose. —

— Ir mano širdis, galima sakyti, kažkokiuo marmeladu pavirto, — puosmavau.

Sustojome abu ant žaliojo tilto ir apsikabinę graudžiai pravirkova. — Ašaromis, — sakau, — palengvinsim širdies sunkumus. —

Piliečiai eina ir kartais pažiūri, o mes, akis panėrę į melsvą saulėtą padangę, verkiame.

— Kuo galėčiau padėti, — pribėgusi prie mudvių paklausė skautė, — aš jums mielai padėsiu. —

Dėdė, nubraukęs nuo veido ašaras, ranka parodė į dangų, kur orlaiviai nardėsi ir liūdnam tarė:

— Regi... —

Liudas Viliamėlis.

Kariško parengimo kursai.

Karinis mokyklinio jaunimo parengimo darbas, kaip jau buvo rašyta „Kary“, šiais metais energingai pradėtas dirbti vidurinėse ir aukštesnioiose mokyklose. Ten tįsai mokymas ir parengimas sėkmingai varomas, tiek iš vienos pusės mokytojų ir instruktorių rūpesčiu ir pastangomis, tiek iš antros — pačiu mokinių atsidėjimu ir dideliu noru.

Bet tosios mokyklos dar neapima viso mūsų besimokančio jaunimo. Didesnioji jo dalis nėra tokia laiminga. Jai lieka pasitenkinti tik pradžios mokykla. Daug daugiau jaunimo tik su pradžios mokyklos mokslu eina savo karinės prievolės atlikti (vadinasi, patenka į kariuomenę) ir stoja į bendrąjį savo piliečio gyvenimą ir darbą.

Todėl svarbu, kad prieškarinis mokyklinio jaunimo parengimas plačiai būtų varomas ir mūsų pradžios mokyklose. Teoriškai žiūrint, ir čia viskas gražu, nes, be abejo, nerasis nė vieno mokinio ir mokytojo, kuris tam darbui nepritartų ir jo gyvai neparemtų. Tačiau, iš praktiškosios vykdymo pusės pradėję, bematant susiduriame su didžiausia

kliūtimi: trūksta tam darbui specialistų — instruktorių. Kaip žinome, mūsų mokytojai ligi šiol visiškai nebuvo šaukiami karinei prievolei atlikti, todėl mažai kuris jų tenusimano kariškuose dalykuose ir, be abejo, netinka kariškam parengimui vykdyti.

Mūsų kariškoji vadovybė ir čia surado išeitį, skubiai įsteigdama pradžios mokyklų mokytojų kariško parengimo kursus.

Šie kursai, kurių viršininku paskirtas karo mok. inspektorius plk. ltn. *Musteikis*, įsteigti prie karo mokyklos A. Panemunėj ir liepos mėn. 25 d. buvo atidaryti. Iš krašto apsaugos ministerijos, kursus atidarant, dalyvavo rikiuotės skyriaus viršininkas plk. *Birontas*, vyr. št. sp. ir švt. skyriaus viršininką pavaduojąs mjr. *Laurinaitis* ir kiti karininkai. Dalyvavo taip pat ir švietimo ministerijos atstovas p. *J. Kiaunis*.

Plk. *Birontas* savo prakalboj pareiškė džiaugsmą, išvydęs didelę klausytojų auditoriją, ir trumpai nusakė kursų programą ir tą vargą, kuris gal teks klausytojams pakelti. Bet tas vargas ir darbas, be

Pradžios mokyklų mokytojų kariško parengimo kursų atidarymas. Čia matyti viena Karo Mokyklos auditorija, pilna kursantų, priešaky (iš dešinės) stovi: mjr. *Laurinaitis*, plk. ltn. *Musteikis* (kursų viršininkas), plk. *Birontas*, p. *J. Kiaunis*, kpt. *Balčiūnas*, plk. ltn. *Tarasenka* (kursų lektorius) ir vyr. ltn. *Tapulionis* (kursų kuopos vadas). Foto Šulco

abejo, atneš naudą ir patiems klausytojams ir visuomenei.

„Jūs, pasisėmę čia žinių“, — kreipėsi kalbėtojas į mokytojus: — „grįšite į mokyklas ir į visuomenę. Mokyklose jūs paruošite mums gerų piliečių ir tuo palengvinsite mūsų darbą kariškiams mokant. Visuomenėje nustatysite glaudesnius ryšius su kariuomene ir didesnę pasitikėjimą ja.

„Tiktai, kada kariuomenė, visuomenė ir jaunimas glaudžiai bendradarbiaus, Lietuva atgaivins Vytauto laikų didingą lietuvių dvasią, taps mūsų priešams neįkandamu riešutu ir sudarys galimumą pasiekti aukščiausią mūsų tikslą — Vilniaus atvadavimą.“

Baigdamas plk. Birontas pabrėžė: „Nors mes nieko nemanome pulti, tačiau *budėti turime, idant*

išsaugotume savo nepriklausomybę ir atvaduotume tėvų palikimą. Gintis — tai Dievo paliktas visiems įstatymas.“ Gale kalbėtojas pasveikino mokytojus kr. ap. ministerio, vyr. štabo viršininko ir karininkų korpo vardu.

Ponas J. Kiaunis sveikino klausytojus švietimo ministerijos vardu ir reikšmingai apibūdino kariško parengimo svarbumą pradžios mokyklose ir tą didelį vaidmenį, kuris šiame darbe tenka atlikti liaudies mokytojui.

Jau patys mokytojai, matyti, irgi supranta gyvą ir pribrendusį reikalą, kuriuo yra kariškas jaunimo parengimas. Tatai parodė jie, gausiausiai stodami į kursus. Didesnė jų dalis, norinčiųjų įstoti, gal kiek nusiminę, grįžo namo, nes tuo tarpu buvo priimta tik 72 kandidatai. *Kpt. Balčiūnas.*

Mokytojų-kursantų ekskursija.

Pradžios mokyklų mokytojams kariško parengimo kursai veikia visu tempu. Eina iš įvairių dalykų paskaitos, atliekami fizinio lavinimo ir rikiuotės pamokų pratimai.

O š. m. liepos 28 d. sekmadienį buvo kursantams suruošta ekskursija. Kursantai — mokytojai, 2 p. p. orkestro lydimi, išvyko į Šarvuočių rinktinę. Pakely apžiūrėjo Napoleono kalną.

Šarvuočių rinktinės vadas kpt. Asevičius plačiai paaikšino apie šarvuočius, jų atsiradimo ir išsivystymo istoriją, jų savybes ir veikimą karo lauke. Čia pat buvo pademonstruotas tanko veikimas, kaip jis šliaužia, nebodamos kliūčių: kalnų, atkalnių, medžių, kelmų, apkasų ir t. t.

Iš čia ekskursantai, to pat orkestro lydimi, nužygiavo į aviaciją. Karo lakūnas-instruktorius kpt.

Pradžios mokyklų mokytojų kariško parengimo kursų ekskursija Šarvuočių rinktinėje. Visi atidžiai žiūri ir stebisi, kaip tankas lengviausiai nugali kliūtis. Foto Žukausko (Aviac. fotogr.)

Tie patys ekskursantai Aviacijoj. Žiūri, kaip lakūnas, prisirišęs užpakaly parašiutą, rengiasi kiti mjr. Gustaičio lėktuvu „Anbo“ II. Su savim imasi vieną ekskursantų taip pat su parašiutu. Foto Žukausko

Januškevičius paaikino apie šią ginklo rūšį. Paaikino apie lėktuvus, jų sistemas, tipus, jų paskirtį ir veikimą. Dauguma ekskursantų, turėję žinių ir bendrą supratimą apie aviaciją iš aviacijos radio pusvalandžių, čia turėjo progos šias žinias papildyti ir be to pamatyti kaip to ar kito tipo lėktuvai atrodo ir kaip jie valdomi.

Aviacijos viršininkui leidus, keletas ekskursantų inžin. majoro Gustaičio sukonstruotu lėktuvu „Anbo II“ to paties kapit. Januškevičiaus buvo paskraidinti. Vienam kitam skridusiam teko ir mirties kilpų užmegsti, „štoporu“ pasisukti. Visi išlipę iš lėktuvų buvo gerai nusiteikę, džiaugėsi į erdvę iškilę, pamatę, kaip atrodo iš viršaus mūsų laikinoji sostinė Kaunas ir upių — upelių tėvas — Nemunas. Kupinių įspūdžių dalinosi su tais, kurie neturėjo laimės skristi.

Po to visi susirinko Karo Muziejuje. Čia įžanginiame skyriuje, sekdami paaikininimus, susipažino

su mūsų žilosios senovės laikų eksponatais, iki kariuomenės kūrimosi pradžios. Bendrajam skyriuje susipažino su mūsų kariuomenės kūrimosi ir kovomis dėl Lietuvos Nepriklausomybės.

Susipažinę su P. O. W. bylos ir Suvalkų sutarties dokumentais, ekskursantai, matydami šiuos klastingus darbus, dar kartą įsitikino, kad šiuo mūsų rytų kaimynu negalima pasitikėti, kad mums patiems reikia budėti savo nepriklausomybės sargyboje, kad reikia dirbti dirbti, norint daugiau ir daugiau stiprėti ir pasirengti pavergtuosius mūsų tautiečius išvaduoti.

Apžiūrėję, išsirikiavo Karo Muziejaus sodely vakarinėms iškilmėms, kur, drauge su Karo Muziejaus invalidais — gyvaisiais kovų dėl Lietuvos Nepriklausomybės eksponatais — pagerbė mūsų dėl Tėvynės žuvusius brolius!

Ekskursijai vadovavo pulk. leit. Šarauskas, vedė kursų kuopos vadas vyr. leit. Tapulionis. *Dalyvis.*

Prancūzų juodoji kariuomenė.

Prancūzų generolas Mangin patiekė karo vadovybei planą kariuomenei sustiprinti. Tuo planu numatoma paimti į kariuomenę 100.000 negrų iš vakarų Afrikos. Tam reikalui tektų pastatyti per Sacharą didelį geležinkelį. Nežiūrint išlaidų didumo, jos vistik būtų labiau tikslingos, labiau sustiprintų prancūzų kariuomenę, negu rytų sienos įtvirtinimas ir apginklavimo pakėlimas.

Naujos konstrukcijos sporto lėktuvai.

Lenkų akc. bendrovės „Samolot“ Poznańėje aviacijos konstruktoriai Medwecki ir inž. Nowakowski pastatė naujo tipo sporto lėktuvą „M. N. 3“. Lėktuvai turi labai gerų privalumų, nes, turėdamas 45 arklio jėgų variklį, gali skraidyti su 4 asmenimis 120 kilometrų greičiu per valandą, bet netrukus bus į jį įstatytas stipresnis — 60 arklio jėgų variklis. Lėktuvo svoris tik 320 kilogramų.

Didžiųjų valstybių karo jėgos.

	Gyvent. skaičius	Kariuomenės skaičius		Kulkosvaidžių	Pabūklų	Tankų	Lėktuvų
		talkos metu	karo metu				
Prancūzija . . .	40.000.000	733.000	4.500.000	35.300	2.972	2.553	2.200
Italija	42.000.000	603.000	3.500.000	4.300	1.850	120	1.300
Amerikos J.V. . .	116.000.000	420.000	3.000.000	25.100	3.000	547	800
Anglija	44.000.000	293.000	2.000.000	6.400	800	300	1.290
Lenkija	30.000.000	284.000	2.000.000	9.700	1.700	220	600
Rumunija	16.700.000	144.000	1.000.000	5.200	1.472	90	250
Pietuslavija . .	12.000.000	140.000	1.600.000	2.020	800	50	250
Čekoslovak. . .	14.500.000	140.000	1.300.000	7.730	1.100	100	500
Belgija	8.000.000	66.800	600.000	4.170	860	225	230
Vokietija	63.000.000	100.000	?	1.930	288	0	0

Vokiečių statomas „A“ tipo šarvuotas laivas.

Nors Versalės taikos sutartis uždraudė vokiečiams statyti didesnius per 10.000 tonų karo laivus, bet, turėdami ginklavimosi tendencijų, vokiečiai įvairiais būdais stengiasi, nelauždami sutarties paragrafų, pasistatyti kuo stipresnių laivų. Dabar statomas „A“ tipo šarvuotasis laivas kaip tik parodo vokiečių karo inžinerių tokių pastangų vaisius. Statydami šį laivą vokiečiai stengiasi, kiek galint, vengti tonazės didėjimo. Todėl laivas statomas tiesiog iš šarvų plieninių lentų, be rėmų, kaip būdavo statoma anksčiau. Krupo dirbtuvės pagamino ypatingai stiprius, bet lengvus šarvus.

Be to, svorio ekonomija susidaro iš to, kad vietoj sunkių jungiamųjų nitų, laivo korpo dalys elektros pagalba suvirintos. Vietoj garo turbinų, laivas bus varomas ypatingai lengvos ir stiprios sistemos dizel-motorų.

Statomasis šarvuotasis bus 9.000 tonų, motorų jėga — 50.000 a. j., greitis — 26 jūrų mazgai, veikimo plotas 10.000 jūrų mylių. Laivas bus ginkluotas šešiais naujo tipo 11 colių pabūklais, patalpintais 2-se bokšteluose po tris kiekviename, aštuoniais — 6 colių ir keturiais — 88 mm. zenitinių pabūklais. Be to, bus dar šeši 21 colio kalibro torpedų leidžiamieji aparatai. Laivo dėnis bus taipgi šarvuotas ir saugos nuo lėktuvų atakų.

Naujo tipo 11 colių pabūklas turi labai gerų balistikos duomenų: šaudymo atstumas — 27,4 kmtr., t. y. didesnis už visų kitų tipų 12 ar 13,5 colių kalibro patrankų; sviedinio svoris — 337 klgr.

6 colių prieštorpedinės artilerijos pabūklų šaudymo atstumas — 18 kilometrų, šaudymo greitis — 9 šūviai per minutę.

Vokietija ketina pasistatyti šešius tokius šarvuotus laivus, t. y. tiek, kiek leidžia Versalės sutartis.

Didžiųjų valstybių jūrų karo jėgos.

	Linijos laivų	Kreiserių	Torpedininkų	Nardomųjų laivų	Jūrininkų
Anglija	20	58 (4)*	180 (9)	56 (12)	102.250
Prancūzija	9	16 (1)	83 (13)	60 (28)	59.150
Amerik. J. Valst. .	18	32 (8)	285	120 (3)	108.560
Japonija	10	34 (2)	94 (12)	65 (12)	72.479
Italija	5	13 (4)	124 (12)	42 (15)	48.050
Vokietija	—	8 (2)	32 (4)	—	15.000

Latvijoje gaminami šoviniai.

Prieš 40 metų Sellirio ir Bellot firma buvo įsteigusi Rygoje šovinių fabriką. Ta pati firma turi jau 100 metų veikiantį šovinių fabriką Pragoje. Didžiojo karo metu Rygos fabrikas buvo priverstas savo darbą nutraukti, o mašinos evakuotos Rusijon. Dabar fabrikas naujai moderniškai įrengtas ir šiemet jau pradėjo šovinių gamybą.

Estija. Talino apskrities šaulių veikimas.

Pereitais metais estų šaulių sąjunga „Kaitseliit“ buvo suruošusi 22 dienų skrajojamuosius kursus kuopų būrių ir skyrių vadams. Šiuos kursus išėjo 208 vadai. Šią žiemą buvo suruošta 214 taktiškų, šaudymo ir kitų pratimų.

Kovos tankas be žmonių.

Neseniai A. J. V. mieste Daigone buvo padaryti įdomūs bandymai valdyti tanką iš orlaivio. Lakūnas, skridamas savo aparatu 1000 mtr. aukštumoje, valdė manevruojantį tanką, kuriame nė vieno žmogaus nebuvo. Visi tanko judesiai buvo grynai mechanizuoti, o valdė jį radio ban-

* Skliausteliuose pažymėti statomieji laivai.

gų pagalba. Lakūnui signalizuojant, tankas slinko, sustojo, sukėsi, jo pabūklai atidengė ugnį ir t. t. ši naujo karo operacijų rūšis sudaro naują žingsnį, vedant karo veiksmus tolimoj.

Telefono ir telegrafo ryšiai nematomais spinduliais.

Italams, matyti, ligi kurio laipsnio pasisekė išspręsti dabartinęse armijose gvildenamą problemą, kaip sugauti saulės spektro nematomus spindulius ir pritaikinti juos ryrių tarnybai kovos sąlygose. Sprendžiant iš Italų kariškų laikraščių, šiuo metu pas juos eina bandymai su tam tikrais, jų pačių išrastais, aparatais, kurie taikomi persiuntimui ultra violetinių ir ultra raudonųjų spindulių. Ultra violetiniais spinduliais vykdomas telefoninis susisiekimas, o ultra raudonaisiais — telegrafinis. Palyginus su šiais naujaisiais ryšių įtaisais, trumpųjų bangų radio siųstuvai pasirodo daug menkesni, nes jų bangos dažniau patenka kitoms įtakoms ir patį siuntimą lengviau gali sugauti priešininko aparatai. Naujieji įtaisai tuo atžvilgiu beveik visiškai apsaugoti, ypač tie, kurie dirba ultra violetiniais spinduliais, nes tie spinduliai daugiausia išlaiko tiesiausią kryptį, labai ne daug tesidriekdami į šonus, todėl priešui sunkiau pagauti. Siuntimas ultra raudonaisiais spinduliais lengviau gali būti sugaunamas.

L.G.S.F. I A. — 1 pėstin. pulk. Šeštadienį, liepos 20 d. Kauno futbolo komanda L.G.S.F. žaidė Ukmergėje prieš 1 pėst. p. Kauniškė žaidė su geresne technika ir laimėjo prieš pulką rezultatu 3:0.

Pulkas liko nepatenkintas tokiu rezultatu ir užprašė svečius revanšuotis. Sekmadienį įvyko revanšas. Pulkas, padėjęs visas pastangas, vis dėlto atsirevanšavo santykiu 1:0.

L.D.S. pirmenybės. Š. m. liepos mėn. 20 ir 21 d., Vytauto parke įvyko L.D.S. bokso ir sunkumų kilnojimo rungtynės. Jose dalyvavo visų L.D.S. skyrių sportininkai.

Pirmenybes sunkumų kilnojime laimėjo: plunksnos svory I — Kabalskis (Kazlų-Rūda) trims veiksmams iškėlęs 207 klg.: lengvam sv. I — Limontas (Kaunas) — 233 klg.; pastatęs naują Lietuvos rekordą, dviem rankom išstūmė — 100 klg.; vidutiniam sv. I — Vitonis (Kazlų-Rūda) — 276 klg.; išmetęs — 83 klg. (n. Liet. rekor.) ir išspaudė 93 klg., naujas rekordas, kuris yra geriausias Pabaltijoj ir pralenkia daugelio Europos valstybių rekordus. Sunkiam sv. I — Vingiliauskas (Šiauliai) pastatė du naujus Lietuvos rekordus, išmesdamas — 102,5 klg. ir išstumdamas — 112,5 klg.

Bokso pirmenybes laimėjo: plunksnos sv. I — Mironas (Liet. čemp. Kaunas); lengvam sv. I — Marinas (Kaunas); pusvidutin. sv. I — Vaineris (Liet. čemp. Kaunas); vidutiniam sv. I — Rimas (Šiauliai); pussunkiam sv. Kaminskas (Liet. čemp. Šiaul.). Kaminskas liepos 22 d. išvyko į Braziliją.

Šios pirmenybės praėjo labai gyvai ir, kaip matot, pastatyta penki nauji Lietuvos rekordai.

Kaunas — Klaipėda. Sekmadienį, liepos 21 d. Kaune įvyko tarpmiestinės futbolo ir lengvosios atletikos rungtynės.

100 mtr. bėgime laimėjo: I Tupikas (Klaipėda) laikas 11,6 sek., II Inčiūra (Kaunas).

Rutulio stumimas. I Tamulynas (Kaunas). — 11,60 m., II Nopensas (Klaipėda) — 10,69 m.

Sokimas į aukštį. Per šias varžybas įvyko tarp teisėju nesusipratimas. Taškai paskirstyta abiem pusėm po 5.

1500 mtr. bėgimas. I užtikrintai laimėjo Goedė (Klaipėda) nubėgęs per 4:29,5 min., II Willichas (4:30,8 m.).

Ieties metimas. I Svetlauskas (Kaunas) — 48,58 mtr., II Belskus (Kaunas) — 48,35 mtr.

Suolys į tolį. I Švėminas — 6,18 mtr., II Japs — 5,99 mtr., abu iš Klaipėdos.

400 m. bėgimas. I Libermanas (Kaunas) atbėgo per 54,3 sek., II Švėminas (Klaipėda) 55 sek. Iš Libermano laimėjimo nebuvo laukta, nes Švėminas skaitomas geriausias bėgikas, kuris dalyvavo ir Pasaulinėje sporto Olimpiadoje.

Sokimas su kartimi. I Šačkus (Kaunas) nušokdamas 3,30 mtr. (naujas Liet. rekordas), II Vabalas (Kaunas) 3 mtr. Šioje šakoje klaipėdiečiai pasirodė silpnokais.

Disko metimas. Ir čia laimėjo vispusiškas mūsų sportininkas Šačkus, numetęs 34,80 m., II — Tamulynas (Kaunas) 33,32 mtr.

Estafetė 4×100. Estafetėje iš Kauno bėgo: Gelermanas, Libermanas, Šačkus ir Inčiūra; už Klaipėdą — Švėminas, Štigelis, Jaudzimas ir Tupikas.

Šią estafetę laimėjo Kaunas nauju Lietuvos rekordiniu laiku — 46;2 sek. Klaipėda liko II-je vietoje atbėgusi per 47 sek.

Bendras išvadas darant, laimėtoju išėjo Kaunas, surinkęs 51 punktą. Klaipėdiečiai surinko tik 43 p. Nugalėtojai gavo bronzinę (pereinamąją) statulą Kauno miesto valdybos skirtą. Oras buvo labai tvankus ir todėl galimas daiktas, kad sportininkai negalėjo parodyti kiek gali.

Po pietų, tą pačią dieną, įvyko tarpmiestinės futbolo rungtynės. Klaipėdos komandoje žaidė dauguma iš „Spielvereinungo“ komandos. Iš K.S.S. (Klaipėdos sporto klūbas) buvo tik 2.

Kauno futbolo komanda buvo sustatyta Futbolo Lygos komiteto pasitariant su treneriu.

Pačioje žaidimo pradžioje Kaunas gavo pirmą, nesulaikomą golą. Bet kauniškių nuotaika neblogėja ir jie kovoja kiek išgali. 35 minutė ir Kaunui nusišypso laimė. Stasiukonis gražiai muša į vartų kampa, tuo pasiekdamas pirmo ir paskutinio (garbės) golo.

Antram kėliny klaipėdiečiai rodo daug geresnį žaidimą ir įvaro dar du, beveik nesulaikomu vartininko golu. Prieš kėlinio galą kauniečiai pradėjo „bombarduoti“ prieš vartus, bet pataikydavo tai į virpstą arba į autą. Švilpukas ir rungtynės baigtos 3:1 Klaipėdos naudai.

Klaipėdos futbolistai gavo gražią dovaną, skirtą Klaipėdos miesto valdybos.

Makabi A.L. — 2 pėst. p. Antradienį, liepos 23 d. įvyko futbolo rungtynės tarp Kauno „Makabi“ A.L. ir 2 p. p. „Makabi“, rodžiusi geresnį žaidimą, lengvai nugalėjo pulką 6:1. buvo pripažintas, ir ketvirtadienį, liepos 25 d. šios rungtynės

Taurus A.L. — Kovas A.L. „Tauro“ paduotas protestas buvo pakartotas. „Taurus“ nepasitenkino sužaidęs lygiomis, dabar smarkiai pralaimėjo 6:1 (1:1). **V. J.**

Eitkūnų „Spielvereinung“ oberlyga — 4-tas artilerijos pulkas 2:6 (2:2). Liepos mėn. 21 dieną Vilkaviškyje buvo draugiškos futbolo rungtynės.

Eitkūniečiai Lietuvoje jau nebepirmą kartą. Pastaraisiais metais su mūsų Aukštosios Lygos komandomis turėjo jau keletą rungtynių, kurių daugumą jie laimėjo. Visai neseniai vėl žaidė Kaune prieš A. L. komandas „Makabi“ ir „Taurą“. Prieš pirmąją laimėjo 3:1 ir antrąją pralaimėjo 3:2. Toki paskutinių gastrolių rezultatai prieš mūsų A. L. komandas rodė, kad, pulkas turės šį kartą stiprų priešą. Kaip žinome, jie patys irgi buvo nusistatę laimėti. Taip spręsti turėjo pagrindo dėl paskutinių jų rezultatų Kaune. Bet pulko komandos šiais metais irgi šauniai apkūlė keletą geresnių komandų, todėl į šias rungtynes žiūrėjo irgi su viltimi. Pat pirmojo kėlinio pradžioje gražiai Lingis supasuoja Glugauskui, kuris įmuša pirmąjį golą. Netrukus vėl Glugauskas iš panašios pasuotės stipriu smūgiu pro pat dešinį virpstą įmuša antrąjį nelaikomą golą.

Kadangi žaidimas atviras ir vokiečiai žaidžia energingai, greit jie išlygina rezultata. Toliau nors energija ir pasiryžimas buvo pas abi komandas, bet ligi kėlinio galo persvaros neduoda. Kėlinys baigiamas 2:2.

Antrajam kėliny vokiečiai dar energingiau žaidžia. Bet tikslo nepasiekia. Pulkas, tuo tarpu pradėjęs vesti tikslesnį puolimą, vis dažniau sudaro jų vartams pavojingų momentų. Po 15—20 min., pasinaudojęs proga pulkas įmuša trečią golą, ketvirtą, ir vokiečiai jau pakrinka. Žaidimas greit persimeta prie jų vartų. Bet tik laikotarpiams. Pulkas įmuša dar du golus. Vokiečiai, visiškai pavargę ir nustoję vilties revanšuotis, tik ginasi. Žaidimas jau nebe panašus į ankstyvesnį. Darosi galop visai neįdomus. Tolimesnis žaidimas ligi galo kėlinio rezultatų neduoda. Pulkas, būdamas geresnis savo technika, rungtynes laimėjo užtarnautai. **Benetūras.**

Karo Mokykla.

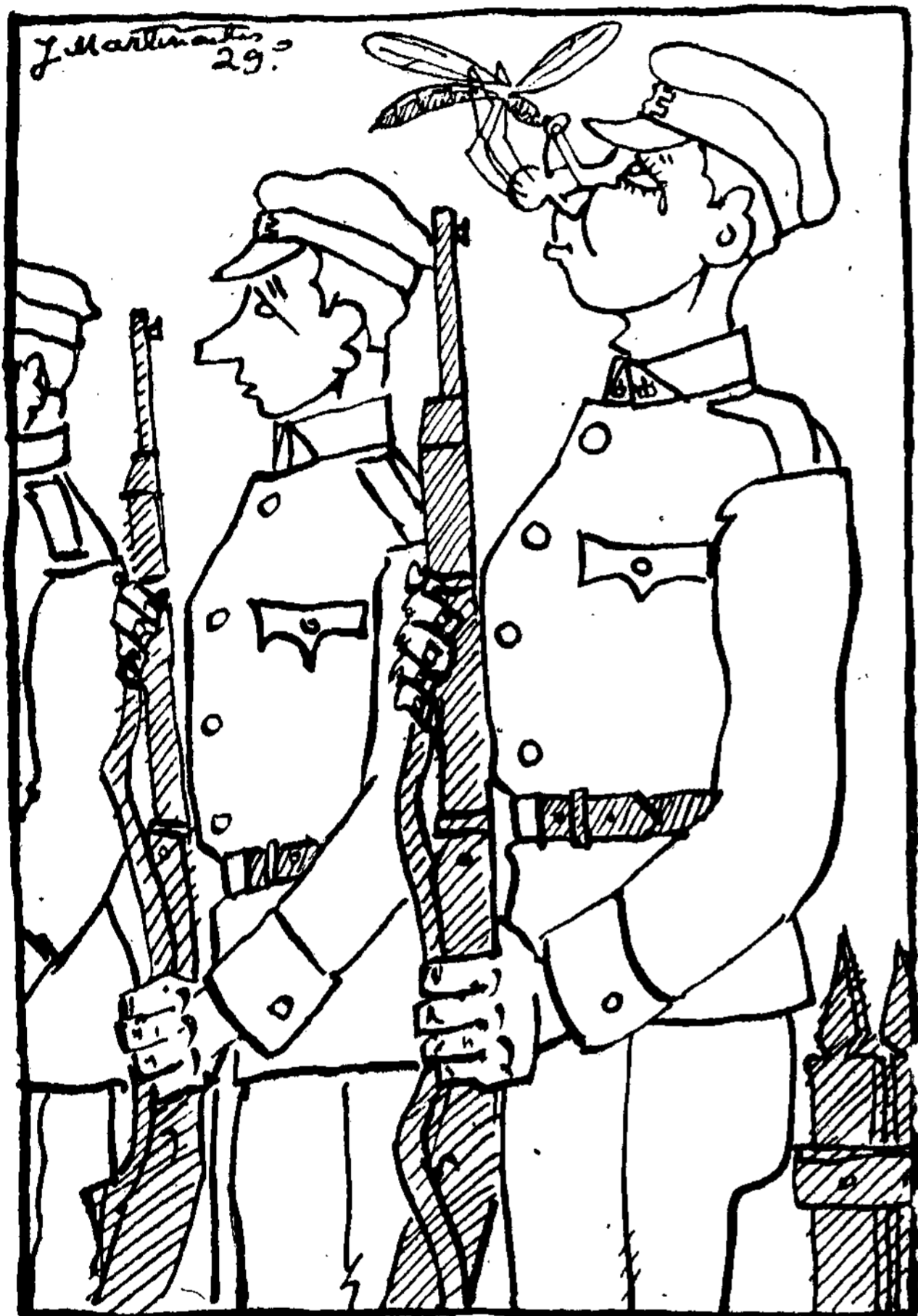
Šiomet prašymų, norinčiųjų stoti į karo mokyklą, buvo paduota 110. Stojantieji turėjo laikyti konkursinius egzaminus iš lietuvių kalbos ir istorijos. Po egzaminų buvo patenkinti tik 58 prašymai.

Kandidatai savo mokslu ir padėtimi taip skirstosi: iš jų 56 civiliai, kurių 9 — studentai, 41 — abiturientas ir 6—8-tosios klasės; be to, 6—kariai, kurių 2—liktiniai puskarininkiai ir 4—kar. aspirantai. Vadinasi, iš viso priimta 62.

Uodas tyčiojasi iš „beginklio“.

Inspektorinio apžiūrėjimo metu.

Komanda: „Šautuvu gerbk!“

Kareivis (mano): Tai padėtis. Ir ginklą turiu — ir beginklis esu.

— Ką tamsta darytum, jei, vienas būdamas, karo lauke pamatytum 10 priešų — lenkų?

— Visus, kaip muses nudėčiau, tamsta vade, ir tuojau kitų 10 ieškočiau, nes būrininkas sakė, kad kiekvienam lietuviui daugiau ne 10 lenkų tenka...

Bna.

Tunelis po Lamanšu.

Derybos dėl tunelio prakasimo tarp Anglijos ir Prancūzijos jau gerokai pasistūmėjo pirmyn. Prancūzai tikisi, kad tuo reikalu pagaliau pavyks su angliais susitarti. Prancūzijos šiaurės geležinkelių bendrovė iš savo pusės sutinka skirti tuneliui pastatyti apie 150 milijonų dolerių. Tai yra maž daug pusė visos statybos išlaidų.

Anglams tunelio tiesimas taip pat išeitų naudon, nes jie tam darbui galėtų panaudoti didelį bedarbių skaičių, kurių išlaikymas valstybei brangiai kainuoja.

Svarbiausios kalbos.

Iš to, kaip plačiai kurios tautos kalba vartojama, galima padaryti išvadą ir apie tos tautos itaką. Palyginę Europos kraštų statistikas iš 1828 metų su naujaisiais duomenimis, matome pirmoje vietoje anglų kalbą, kuria tada ne visa dvidešimtis milijonų žmonių tekalbėjo, o šandien ji yra 160.000.000 žmonių gimtoji kalba. Ją vartoja ir supranta 220.000.000 žmonių. Per paskutinįjį šimtą metų ji išaugo 700%. Tie 160 mil. angliškai kalbančiųjų yra išsisklaidę po visą pasaulį ir sudaro anglų pasaulinės imperijos branduolį.

Rusų kalba antroje vietoje, nes ji yra 110.000.000 žmonių gimtoji kalba. Rusiškai kalbančių ir suprantančių yra 170.000.000 žmonių. Per tą patį laikotarpį ji išaugo iš 33 mil. 233%.

Trečioje vietoje vokiečių kalba. Prieš šimtą metų buvo apie 31 mil., o dabar visame pasaulyje bus per 80.000.000 vokiškai kalbančių. Vadinas, priaugo 166%. Be to, vokiškai suprantančių bus apie 20 mil.

Prancūzų kalba iš 32.400.000 pakilo lig 45.000.000. Prancūziškai suprantančių yra 75.000.000.

Italų kalba sparčiai pakilo iš 21.400.000 ligi 45.000.000. Ispanų kalba iš 35.200.000 pakilo lig 50.000.000.

Mechanizuota kavalerija.

Amerikos kariuomenėje įvesti nauji dviviečiai didelio greitumo tankai. Jie gali per valandą daryti ligi 35 klm., vadinasi, dukart greičiau važiuoja, negu miesto gatvėse, automobiliai. Naujojo tipo tankai gali važiuoti ir į statesnius kalnus (ligi 450), pereiti per balas, krūmus ir miškus. Tanko vidus aklina uždarytas. Oras įeina į vidų pro priešduinį įtaisą, ypatingą kostuvą. Tokiam tankui net nuodingos dujos nebaisios. Kiekvienas tankas apginkluotas dviem kulkosvaidžiais. Tanko veikimo spindulys 120 klm.

Naujas girtuoklių gydymo būdas.

Paryžiaus policija išrado naują savotišką būdą girtuokliams gydyti. Atgabentas į policijos nuovadą įkaušęs pilietis tuojau filmuojamas (fotografuojamas), iš fotografijų gaminamas gyvasis paveikslas, kuris sekančią dieną parodomas jau išsipagiriojusiam girtuokliui.

Toks paveikslas žmogų labai paveikia. Buvo daug atsitikimų, kad girtuokliai, pamatę, kaip jie atrodo girti būdami, prisiekia daugiau nebegerti ir savo duotą žodį ištesėti.

Kariuomenės leidiniai.

Jau išėjo „Mūsų Žinyno“ 52 nr. (XVII t.)

Turinys: 1. Gen. št. plk. Škirpa. Stabdomųjų karynių pagrindiniai dėsniai. 2. Kpt. Saročkimas. Šis tas apie bendrą artilerijos ir aviacijos veikimą. 3. Kpt. Janškauskas. Nakties lėkimai. 4. Gen. Kušč. Dvasia ar medžiaga. 5. Kitų valstybių kariuomenės. 6. Kritika ir bibliografija.

„Mūsų Žinyno“ priedai:

I. Karo archyvas: Ats. mjr. Gudelis. Lietuvos vasaros rytuose.

II. Kardas: 1. Latvių kariškų žurnalistų atsilankymo proga. 2. Dėl santykių su latvių kariuomene. 3. Kariuomenės muzikos reikalas. 4. Liublino unija ir mūsų laikai. 5. Fiziškas lavinimas ir kareivio mokymas. 6. Mintys apie tautos kariškąją politiką. 7. Žvalgomieji būriai italų pėst. batalione. Prancūzų pažiūra į pėst. mokymo metodus. 9. Priestankinis pėstininkų ginklas.

Naujos knygos.

Vydūnas. *Pasaulio gaisras*. Penkių veiksnių tragedija su įeiga ir išeiga. Rūta, Tilžė 1928. Puslapių 393 + 2. Normali kaina 15 litų.

Ne kasdien mūsų dailioji literatūra sulaukia naujų įžymesnių savų originalių kūrinių. Svarbesnieji, jei ne svarbiausieji, veikalai verti ir kariškių dėmesio.

Vydūno „Pasaulio gaisro“ siužetas imtas iš didžiojo karo įvykių Lietuvoje, būtent ramių gyventojų pergyvenimų, rusams atsitraukiant ir vokiečiams užėjus. Ypač vaizdžiai parodyta, kaip be reikalo teko gyventojams kentėti iš okupantų skaudžių nuostolių dorovės bei ūkio srityje. Charakteringai vaizduojami vokiečių karininkų bei kareivių tipai su savo teigiamomis, neigiamomis ir smerktinoms ypatybėmis. Veikalas taikomas scenai. Mūsų karių teatras vargu jį pastatyti išgalės. Tai valstybinės dramos dalykas. Pasisekus suvaišinti, liktų grandiozinis įspūdis. Bendrai, šis veikalas yra įžymiu indėliu mūsų literatūroje; drąsiai jį galima lyginti su Šekspiro „Hamletu“, „Otella“ etc. Tenka manyti, kad ateityje istorikai, norėdami aiškiau vaizduoti didžiojo karo įvykius Lietuvoje, priversti bus šį veikalą pažinti. Veikalas tinka ir šiaip pasiskaityti. Parašytas gyvai ir įdomiai. Nors Vydūnas prisilaiko savos rašybos, tačiau nieko neprivalo tai baidyti. Kalba taisyklinga, ją yra žiūrėjęs pats prof. Jablonskis.

Kai-kas Vydūną ligšiol laikydavo kuo ne germanofilu ir šiaip vokiečių pataikūnu.

„Pasaulio gaisras“ panašias abejones išsklaido galutinai.

Besidomintieji savąja dailiąja originale literatūra, reikia manyti, Vydūno „Pasaulio gaisrą“ visuomet aukštai vertins. Veikalas rekomenduotinas ir kariuomenės dalių bibliotekoms.

Majoras gyd. Kenstavičius.

Galvosūkių 19 nr. sprendimas.

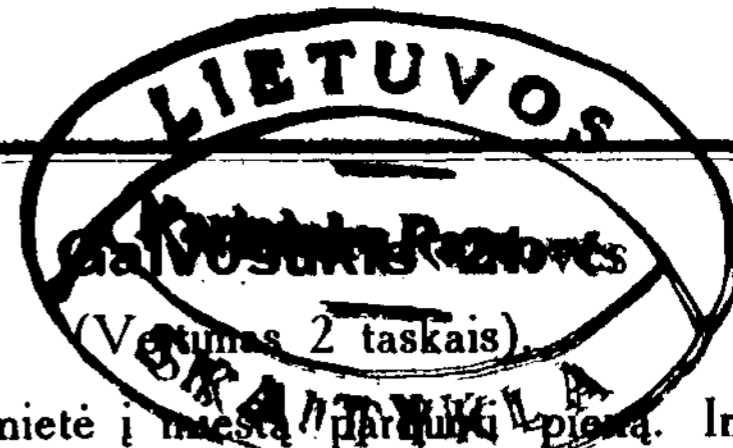
I. Jis skrido į Konstatinopolio miestą, t. y. į Konstantino — poli.

II. Pirmas — Julijonas, antras — Jonas.

III. Vincas Kudirka. Kapsas. Lietuvos himnas.

IV. Degtinė.

Teisingai išsprendė: Cibelis Tamošius.

Vežė kaimietė į miestą parūškį pieną. Inde, kuris buvo pilnas, buvo 16 literių pieno. Privaziavus prie miesto, kaimietė pasitiko dvi pirkejos, kurios norėjo nupirkti visą vežamą pieną. Viena pirkeja turėjo su savim 11-os literių talpumo indą, o antroji — 6-šių literių talpumo. Bet kai reikėjo kiekvienai pirkejai atskirai atpilti po 8 literius, kaimietė pastebėjo, kad ji yra pamiršusi pasiimti litrinį indelį pilstymui.

Tačiau kaimietė nenusiminė. Ji ėmė pilstyti pieną iš vieno indo į kitą, kol pagaliau kiekvienai pirkejai atskirai atpylė (atmieravo) po 8 literius. Tai pirkejai, kuri turėjo mažesnę indą kaimietė atpylė pieno į savąjį.

Kaip kaimietė tą pieną padalino po 8 literius, naudodamasi tik šiais trimis indais?

Pranešimas.

Amerikos kareivių giminėms.

Didžiojo karo metu ir vėliau dėl ligos mirusių Amerikos Jungtinių Valstybių kareivių giminės, kurie kareivių buvo išlaikomi, dabar vargingai gyvena ir reikalingi pašalpos, Amerikos atitinkamos įstaigos moka atlyginimą (kompensaciją). Šiam atlyginimui gauti prašymai bus priimti iki 1930 m. sausio mėn. 1 d.

Todėl visi, kas turi teisės gauti iš Amerikos atitinkamų įstaigų papildomą atlyginimą, gali kreiptis į The Adjutant General, War. Department, Washington, D. C., ar į Lietuvos užsienių reikalų ministeriją, kuri galės šiose bylose tarpininkauti.

Redakcijos atsakymai

Jaunam kareiviui. Jeigu Tamstą paėmė kariuomenėn jau šiais metais, tai, nežiūrint atidėjimų, reikės tarnauti pagal naująjį įstatymą. Antrojo Tamstos klausimo nesuprantame.

D. Sulskiui. Kadangi Tamstai savanorių medalis jau pripažintas, tai gausite jį per savo apskr. karo komendantą. Per policiją prisiųs kvietimą atsiimti.

Vyr. pusk. Girčiui. Ir atsargoj būdamas gali „Kary“ bendradarbiauti. Gali rašinėti atsargos karių reikalais, iš savo vietos šaulių gyvenimo ir t.t. Už palankumą mums nuoširdžiai dėkojame.

Grand. Pr. Ramonaičiui. 1928 m. šaukčiams dar nebus taikomas naujasis įstatymas.

Savanoriui. Gautą žemės sklypą gali ir dovanoti, ir perduoti. Notaras padarytų reikalingus dokumentus ir patvirtintų Jūsų sutartį su broliu, kuris apsiima Jūsų skolas, priklausančias gautajai žemei, atlyginti. Savanoriams duotoji paskola greičiausia bus paversta pašalpa. Ar Jums ir pan. skirtąją paskolą, kurią apsiims sumokėti žemės pirkejas, pavers pašalpa ar ne, tuo tarpu dar nežinome. Savanorių įstatymas dar nėra priimtas, bet jau ministerių kabineto svarstomas. Minėtu įstatymu pasinaudos tik tie savanoriai, kurie bus gavę medali.

Galvosūkių sprendėjams. Pastebėta, kad kai kurių galvosūkių autoriai prisiunčia redakcijai savo paties galvosūkių sprendimus. Be to, pastebėta iš geležinkelių kuopos ir vieno artilerijos pulko, kad kai kurie sprendėjai galvosūkių sprendimus vienas iš antro nusirašo. Šitokie reiškiniai sprendėjams garbės nesudaro, ir jeigu dar kartą pasikartės, tai redakcija bus priversta jų pavardes laikrašty paskelbti.

Kaina visiems.: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. Skelbimai: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.